

RAUTULAISTEN LEHTI

60. VUOSIKERTA 1/2018 (410) HELMIKUU 2018

RAUTULAISTEN PITÄJÄSEURA RY:N JULKAISEMA
KANNAKSELAISEN PERINTEEN VAALIJA

Rautulaisia koululaisia sata vuotta sitten Suomenmällä 1918, kuvan lähetti Maj-Len Nurminen.

Rautulaisten lehti 1/2018

Pääkirjoitus: Satavuotiaan
Suomen maaseutu.....2-3

Puurojuhlassa
paljon väkeä.....4-5

Isänmaalle ja
Jouluks kottii.....6

Evankeljum murteella.....7

Rautuseurassa
juhlittiin.....8-9

Sota-ajan vaikutuksen tavalli-
sen ihmisen tarinoihin.....10

Keväällä matka
Taipaleenjoen maisemiin.....11

Paluu Paakkisten
jäljille Rautuun.....12-13

Ikimuistoinen Rautu,
kotiraja.....14

Elämää Kaskaalan
kylässä:
Suksia ja sian perunoita.....15

Itsenäisyyspäivän kynttilät
syttyivät Kannaksella....16-18

Surunviestejä.....19

Raudun suojeluskunta
talvisodassa.....20-22

Pekka, pikkuveljeni.....23

Karjalan kaartin rykmentin
edeltäjät
ennen vapausotaa.....24-25

Anna sata vuotta.....26-27

Yhteystietoja.....28

Mikkelissä helmikuussa 2018

Vuoksi virtaa...

Paljon on vettä Vuoksessa virran-
nut siitä ko viimeeks kirjoiteltii, ni-
mittäin kahdessakin kuukaudessa
sitä männä lojottaa tuhansia litroja...

Tänä vuonna Taipaleenjoki täyt-
tää 200 vuotta, sen synnystä on leh-
dessämme varsin kattava artikkeli.
19.5.2018 on Taipaleen synnystä
juhla ja siihen liittyvää ohjelmaa.
Enpä osaa laskea, kuinka paljon vet-
tä on kahdessa sadassa vuodessa
virrannut, mut kyl siin monta rätti
ois saant viruttaa...

Kuluva vuosi on taas täynnä eri-
laisia tapahtumia, jotka liittyvät
Karjalaan tai sen historiaan. 1918
vuoden sisällissota, Karjalassa va-
paussota, tuo sekini oman osansa tä-
hän vuoteen. Heinäkuun 27.-30.
päivinä järjestämme kotiseutu-
retken, jonka aikana on mahdolli-
suus kuulla ja nähdä Raudun tais-
teluista, matkan aikana **Pekka
Intke** pitää aiheesta luentoja.

Tätä aihetta käsitelleissä artikke-
leissa on pääpaino ollut Tampereen
tapahtumissa, Karjalassa tai Rau-
dun ratkaisutaisteluista ei ole julkis-
välineissä Viipuria lukuun ottamat-
ta kuultu, näin ollen monelle jää
väärä kuva vuoden 1918 tapahtu-
mista. Täytynee olla YLE:een yh-
teydessä...

Mielestäni Karjala halutaan taas
tietoisesti unohtaa...TÄÄ on nii
tätä!

Tämä vuosi on myös merkkivuosi
pitäjaseuramme sekä lehtemme
toiminnassa. Seura täyttää 70 vuot-
ta ja lehti 60 vuotta. Voimme ylpey-
dellä olla kiitollisia niille jo edes-
menneille rautulaisille, jotka näkivät
tärkeäksi perustaa nämä tahot vaa-
limaan entisen kotipitäjän muistoa.
Seuramme sekä lehtemme ovat
molemmat edelleenkin tärkeässä
roolissa pitämään yllä yhteenkuulu-
vaisuutta niin originaalien kuin
jälkipolvienkin keskuudessa. Paljon
on myös seurassa ns. faniker-
holaisia.

Vietämme näitä merkkivuosia juh-
lien täällä Mikkelissä elokuun 18.-
19. päivinä. Toivonkin, että mahdol-
lisimman monella on silloin mahdol-
lisuus saapua Mikkeliin.

Kun katselen kalenteriani, niin ei
voi muuta kuin todeta sen, että
enskii kesä näyttäs jo männee...
eikä oikei kerint mittää, mut vastaha
tää alkaa toine sata Suome itse-
näisyyves.

Mie toivotan teil oikei hyvää alka-
nutta vuotta ja toivon että tapaam-
me mahdollisimman monta kertaa,
tänä kuluvana armon vuonna 2018.
Terveisin

Marttina Pekku
kotiseutuneuvos

Ja vielä:

Erään siirtolaisvaarin kiessien
pyörä alkoi matkalla reistailla ja lo-
pulla lingerteli maantien tomuun
omituista kiemuraa. Vaari istui
kuormallaan ja totesi:

– Kirjutettaa myö pojat historiaa
vaik maantiehe...

Kevään luonto- ja maisemamatka Kannakselle 10.-12.5. 2018

Lähde tutustumaan Uudenkirkon, Terijoen, Raudun,
Metsäpirtin, Valkjärven ja Kivennavan
maisemiin ja historiallisiin kohteisiin!

Matkalla näemme mm. Halolan- ja Suvantojärven maisemia,
Terijoen hiekat, kuuluisan Raivolan lehtikuusimetsän ja
Rakkauten haudan Vammelsuussa, sekä kuulemme, miten
Taipaleenjoki syntyi, ja missä oli ainoa sodan aikana Karjalaan
rakennettu kirkko. Viipurissa on mahdollisuus tehdä edullisia
ostoksia. Majoitus Terijoella Hotelli Gelios (puolihoitolla sis.
aamiaisen ja illallinen), 2 yötä. Matkan hinta (vahvistamaton)
omalla viisumilla 2 hh 200 eur/hlö, 1 hh 230 eur/hlö.

Ryhmäviisumilla 80 eur/hlö (lisätään matkan hintaan) Sitovat
ilmoittautumiset 30.3. mennessä,
ryhmäviisumipaperit 9.4. mennessä

Ilmoittautumiset ja lisätietoja matkasta Ilkka Pietiäinen
ilkka.pietiainen@surffi.fi tai p. 0400 250 289

Matkanjärjestäjä: Tilausliikenne Pulkka Oy

Mukavasti Moilasan Mukana...

KEVÄTMATKA PIETARIIN

01. - 04.03.

215€/hlö

Lisämaksusta:
Ryhmäviisumi +70€
Ska-pelilippu +30€
Käynti Rautu/Igora +40€

Tiedustelut ja ilmoittautumiset
Eija puh. 040 913 72 92

TILAUSMATKAT OY

www.tilausmatkat.info
toimisto@tilausmatkat.info
p. 017 26 333 23

VUODEN 2018 MATKOJA RAUTUUN

Kevään talkoomatka Rautuun
17.-20.5. Mahdollisuus osallistua
myös Taipaleenjoen 200-vuotisjuhlaan!
tied: Pekka / Markku

Kotiseuturetki Rautuun 8.-10.6.2018

Reitti: Joroinen-P:mäki-M:li-L:pr
Majoitus: hotelli Rautu, ph
tied: Markku pitajaseura@rautu.fi
044 9259765

Kotiseuturetki Rautuun 27.-29.7.2018

Matkan aikana luento vapaussota 1918 Raudussa/ taistelupaikat

Majoitus: hotelli Rautu, ph

tied: Markku, 044 9259765
pitajaseura@rautu.fi

Pekka pintke@suomi24.fi, p. 045 2630365

Karjalan liiton hiihtomestaruuskilpailut Joroisissa

24.2.2018 alkaen klo 11.

Ilmoittautumiset 20.2.2018
mennessä s-postilla
lanttpe(at)gmail.com

Kilpailusarjat:
N/M 12, 14, 16
N/M yleinen 35, 45, 50, 55, 60,
65, 70, 75, 80, 85
Hiihtotyyli vapaa.

Osallistumismaksu ennakoon
ilmoittautuneille alle 18 v 10
euroa ja aikuiset 15 euroa.
Jälki-ilmoittautuneille 25 euroa.

Jälki-ilmoittautuminen
ja osanoton varmennus
klo 10 alkaen.

Tervetuloa hiihtämään sekä
myös kannustamaan hiihtäjiä!
Joroisten Karjalaseura ry

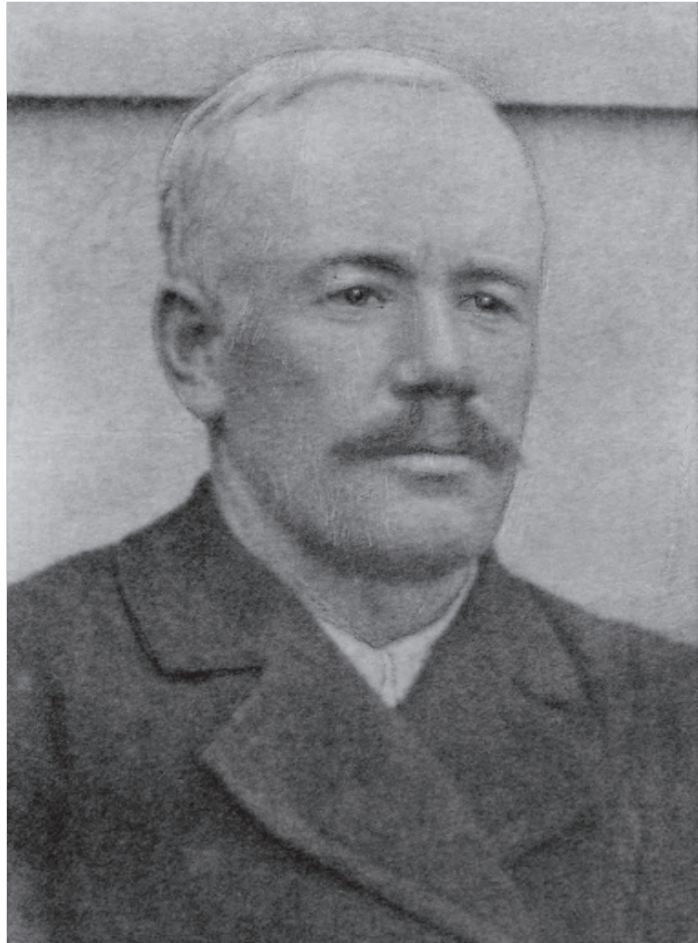

Vapaussodan valkoinen uhri

Maassamme vietetään tänä vuonna sisällissodan tai oikeammin vapaussodan 100-vuotismuistovuotta. Valitettavan sodan alkamisesta tuli kuluneeksi sata vuotta 27.1.2018. Sota alkoi Punakapinaksi kutsutuista tapahtumista, kun pääosin työläisistä koostunut vasemmisto nousi kapinaan vasta itsenäistyneen, hauraan valtion juuri sovitua yhteiskuntajärjestystä vastaan, päämääränään vallankumous Venäjän bolševikkien malliin.

Tuekseen punaiset saivat taistelijoita, aseita, ammuksia ja muuta materiaalia Puna-armeijalta. Taistelut olivat hajanaisia ja ”rintamalinjoja” muodostui eri puolille Suomea, koska kapinallisten tarkoitus oli vallata maa pala palalta. Taistelujen lisäksi punaisten taktiikkana oli terrori ”tavallisia” ihmisiä, siis aseettomia, taisteluihin osallistumattomia, valkoisten joukkoon punaisten mielestä kuuluvia ihmisiä kohtaan. He murhasivat, ryöstelivät ja tekivät tuhotöitä aiheuttaen kärsimystä ja kauhua lukemattomissa kodeissa.

Useissa sanoma- ja aikakauslehdissä, Ylen kanavilla, teattereissa, myös Somessa vaikeaa asiaa on jo käsitelty ja tullaan varmasti käsittelemään laajasti. On kirjoitettu kirjoja, tehty ja julkaistu tutkimuksia, pidetty seminaareja ja erilaisia näyttelyitä, jne. Yhteistä tälle julkisuudelle näyttää olevan, että kärsiväksi osapuoleksi ja viattomaksi valkoisten uhriksi on osoitettu vallankumousaikeissaan epäonnistunut osapuoli, punaiset. Tässä maamme historian synkimmässä tapahtumassa kiistämättä kumpikin osapuoli syyllistyi hirmutekoihin omia kansalaisiaan kohtaan, se on selvä. Viimeistään nyt pitäisi näitä asioita osata ja kyetä käsittelemään tasapuolisesti.

Matti Juhonp. Orava 1873-1918.

Juho ja Agneta Oravan perheeseen Sirkiänsaareissa syntyi 11.1.1873 poika, joka sai nimekseen **Matti**. Hän varttui ja meni naimisiin Liippuan kylässä asuvan **Maria Termosen** kanssa 1893 ja pääsi näin kotivävyksi Termosen taloon. Talo oli vauras, mikä oli omiaan auttamaan Mattia, kun hän aloitti Raudussa niihin aikoihin varsin tavalliset liiketoimet, lihan ja marjojen viennin Venäjälle. Kauppaikkana Pietarissa oli ns. Heinätori, Sennaja Ploscad.

Vähitellen Matti laajensi kaupankäyntiä rajan yli alkaen myös tuoda tavaraa Pietarista Suomeen. Tuontitavaroista eräs merkittävimmistä oli leipomojäte, ”putseli”, joka oli erinomaista sikojen ruokaa. Hän toi myös arvotavaraa, mm. tyyli-

huonekaluja, tauluja, hopeaesineitä, yms. Vientitavaroiden sortimentti kasvoi myös: eläviä eläimiä (nautoja, porsaita), maitoa, jne. Tavaramäärät olivat parhaimmillaan niin suuria, että kuljetuksiin tarvittiin useampia valjakoita kerrallaan.

Matti menestyi liiketoimissaan hyvin ja sai sen myötä paljon myös kateellisia ”ystäviä”. Hän ei osallistunut poliittiseen toimintaan, mutta tuki taloudellisesti mm. Raudun suojeluskuntaa. Pietarista tuotavia arvotavaroita varten Matti teetti joidenkin rekien ja telekoiden pohjiin suojalokerot. Nuo mainitut ”ystävät” alkoivat ennen varsinaista sotaa puhua kylällä Oravan Matin salakuljettavan hevosajoneuvojensa ”salalokeroissa” aseita valkoisille. Salakuljetusjutut kantautuivat tie-

tenkin myös Rautua ja sen rajakylää terrorisoivien punaisten korviin.

Rautu oli vapaussodan taistelujen yksi keskeisimpiä paikkoja. Helmikuun 21. päivän aamuna punainen terroristijoukko ryntäsi Matin taloon, vangitsi hänet ja vei kuulusteltavaksi Pietariin, aseiden salakuljetuksesta epäiltynä. Siellä hänet pitkien kuulustelujen, nälässä pidon ja pahoinpitelyjen jälkeen, jonkun korkea-arvoisen venäläisupseerin toimesta, todettiin sittenkin syyttömäksi epäiltyyn aseiden salakuljetukseen. Venäläisen tavan mukaan asiasta laadittiin ”propuska”, johon lyötiin leimat ja annettiin Matille. Hänet toimitettiin seuraavana päivänä vangitsijoidensa toimesta Raasulin asemalle, josta eräs naapurinsa toi hänet kotiin varsin huonossa kunnossa.

Matti kävi illalla levolle hyvin huolestuneena ja kenties kohtalonsa aavistaen. Hän ei nukkunut omassa vuoteessaan, vaan halusi nukkua ruokasalissa, päällysvaatteet päällään. Poikkeuksellisesti hän halusi nuorimmat poikansa, **Eemilin** 12 v. ja **Pekan** 9 v. kainaloonsa. Varhain aamulla Matti heräsi kovaan meteliin ja nousi ylös. Jo syöksyi ”iso ruma mies” – kuten Emil myöhemmin kuvasi – ruokasaliin ase kädessään ja ajoi pojat punaisia täynnä olevaan tupaan. Asemies huusi tappavansa Matti-isän!

Matti yritti epätoivoissaan ottaa rintataskustaan Pietarista saamaansa propuskaa näyttääkseen sitä pyssymiehelle. Liekö tämä tulkittu yritykseksi ottaa ase taskusta. Samalla kuului laukaus ja Matti vaipui lattialle. Kahuissaan olevan pienet pojat syöksyivät ruokasaliin ja tarttuivat itkien kuolevaan isäänsä. Ainakin Emil tajusi isän kuolleen ja vaati itkien ampumaan myös heidät. Tämä oli murhamiehille liikaa ja he repivät itkevät, shokissa olevat lapset irti isästään ja raahasivat

Matti ja Maria Oravan talo.

tämän ruumiin pihan poikki saunan seinustalle. Ampuivat vielä myyntiin tarkoitettuja sikoja, vasikoita ja lehmiä. Aikoivat ampuu vielä navetalta metelin hälyttämänä kiiruhtavan Maria-äidin. Tämän aikeen joukossa olleet venäläiset kuitenkin estivät. Terrorijoukko poistui lopulta ottaen kuitenkin pari hevosta mukaansa. Järkyttynyt Maria löysi talon palvelusväen kanssa salin lattialta Matin Pietarista saaman propuskan, jossa tosiaan oli mainittu, ettei Pekka Juhonpoika Oravaa voida tuomita aseiden salakuljetuksesta Suomeen.

Eivät jättäneet punaiset vielä perhettä rauhaan. Poistuivat ensin paikalta, mutta tulivat myöhemmin uudelleen. Joukon johtajat ratsastivat talosta aiemmin ryöstämillään hevosilla. He ampuivat vielä loput myyntieläimet ja kaikki lehmät, valjastivat loput hevoset ajopelien eteen, joihin lastasivat voita, leipää, viljaa, jauhoja, eläinten rehuja, heinää, huonekaluja, vähän kaikkea mitä irti saivat. Lopuksi uhkasivat vielä polttaa talon, mutta taas mukana olleet venäläiset estivät sa-

”Kiitollisena isoisäni ja hänen kaltaistensa uhrauksista itsenäisen Suomen hyväksi”

noen, ”etteivät vaimo ja lapset ole näihin asioihin syyllisiä!”

Tästä tapahtumasta muodostui isälleni, silloin 9-vuotiaalle lapselle, niin traumaattinen kokemus, ettei hän koskaan eläessään voinut puhua asiasta, ainakaan meille lapsilleen mitään, ei sanaakaan. Kun tuli puhekin vapaussodasta, hän vaikei ja jos mahdollista poistui tilanteesta. Asia oli perheessämme tabu.

Ilman kunnioitetun isoisäni kaltaisten tukea ei tämänkään artikkelin kirjoittaminen olisi mahdollista – ainakaan suomenkielillä.

Kiitollisena isoisäni ja hänen kaltaistensa uhrauksista itsenäisen Suomen hyväksi

Esko Orava
040 705 6728
esko.orava@hotmail.fi

Itsenäisen Suomen tapahtumia 1918 alussa

Suomen itsenäisyys tunnustettiin ulkomailla

Venäjä

Lauantain vastaisena yönä 5.1.1918 oli Pietarin työläis- ja sotamiesneuvostojen keskuskomitean istunnossa käsitelty kysymystä Suomen riippumattomuudesta. Istunnossa piti toveri **Stalin** puheen, jossa teki selkoa laajasti ja seikkaperäisesti Suomen riippumattomuuskysymyksestä. Luettuaan kansankomissarioneuvoston julistuksen lausui puhuja, että kansankomissarioneuvosto ei ole voinut menetellä toisin noudattaessaan hyväksyvänsä kansojen itsemääräämisoikeuden periaatteita.

Kansankomissarioneuvoston julistus Suomen riippumattomuudesta hyväksyttiin äänen enemmistöllä neljän edustajan pidättäytyessä äänestämättä.

Kokouksessa todettiin lopuksi, että tuokoon Suomen itsenäisyys Suomen työläisille ja talonpojille täyden riippumattomuuden ja luokoon lujan pohjan kansojen ikuiselle ystävyydelle.

Ruotsi

Sunnuntaina 6.1.1918 klo 1 päivällä saapui Suomen senaattiin Ruotsin pääkonsuli **Walter Ahlström** Helsingistä ja antoi senaatin talousosaston puheenjohtajalle seuraavan Suomen hallitukselle osoitetun viestin; Hallitukseni valtuuttamana on minulla kunnia täten Suomen hallituksen tiedoksi saattaa, että hänen majesteettinsa Ruotsin kuningas on päättänyt 4. päivänä tammikuuta 1918 pidetyssä valtioneuvoston istunnossa tunnustaa Suomen itsenäiseksi ja riippumattomaksi valtioksi. Samalla rohkenen ilmoittaa, että kuninkaallinen hallitus on samaisessa kokouksessa suvainnut antaa tehtäväkseni edustaa Ruotsia väli-

aikaisena asiain valvojana Suomen hallituksen luona.

Ruotsin lehdistö edustaen kaikkia puolueita tervehtivät Ruotsin teemmää päätöstä kirjoittamalla ”Ruotsi on onnellinen ojentaessaan ensimmäisen kätensä Suomen kansalle”.

Monet muutkin maat seurasivat perässä.

Suomen itsenäisyyttä juhlittiin kotimaassa

Suomen itsenäisyyden tunnustamisen johdosta olivat mm. Käkisalmen yleiset rakennukset ja useat yksityisasunnotkin liputettu. Jumalanpalveluksen yhteydessä kirkkoissa ilmoitettiin asiasta seurakuntalaisille ja laulettiin Isänmaan virsi.

Muissakin Kannaksen kirkkoissa ilmoitettiin asiasta; mm. Kurkijoella, Pyhäjärvellä, Sakkolassa ja Metsäpirtissä.

Hallituksen sotavoimien synty

Jo loppusyksystä 1917 levisi levottomuuksia maahan ja järjestyshäiriöitä. Tilanteen rauhoittamiseksi Suomen hallituksen armeijan perustamispäätös tehtiin 12. tammikuuta 1918, kun eduskunta oikeutti ”hallituksen ryhtymään kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita se katsoo tarpeelliseksi lujan järjestysvallan luomiseksi maahan”.

Neljä päivää myöhemmin pääministeri **Svinhufvud** antoi sotilaskomitean puheenjohtajaksi tammikuun alussa valitulle, Venäjältä Suomeen palanneelle kenraaliluutnantti **Gustaf Mannerheimille** valtuudet järjestyksen palauttamiseksi.

Sotilaskomitea siirsi toimintansa Vaasaan, muodosti siellä esikunnan 19. tammikuuta ja lähetti kaksi päivää myöhemmin ensimmäisen kiertokirjeen kaikille suojeluskuntien alue- ja piiripäälliköille.

Suojeluskunnista tehtiin 25. tammikuuta virallisesti senaatin alaisia joukkoja. Samana päivänä Mannerheim teki päätöksen Etelä-Pohjanmaan venäläisten varuskuntien aseistariisumisen aloittamisesta aamuyöllä 28. tammikuuta 1918.

Tästä alkoi Suomessa tammikuulta toukokuulle 1918 aseellinen konflikti, jolla on monta nimeä. Vapaussodassa entisen emämaan Venäjän sotaväki karkotettiin itsenäisestä Suomesta. Sisällissodassa kaksi hallitusta taisteli aseinvallasta. Lisäksi ulkovallat osallistuivat taisteluihin monin eri tavoin.

Lumipyryn tuhoja

Kannaksella

Koko sunnuntain vastaisen 6.1. yön ja sunnuntaipäivänkin vallitsi Kannaksella ankara lumipyry. Lumituprusi ilmasta niin sakeana ryöppynä, etteivät ihmiset voineet pistäytyä ulos. Pienehköt talot olivat vähällä hautautua lumeen.

Junaliikenne häiriytyi kaikkialla, mm. Karjalan postijuna, jonka piti lähteä Viipurista klo 8.40, pääsi lähtemään myöhään iltapäivällä. Raudusta lähtenyt sekajuna kamppaili kinoksissa koko päivän päästen Hiitolaan vasta seuraavana päivänä.

Taisto Virkki

Lähde:

Käkisalmen Sanomat 1918

”Raudusta lähtenyt sekajuna kamppaili kinoksissa koko päivän päästen Hiitolaan vasta seuraavana päivänä”

RAUTULAISTEN PERINNEPÄIVÄ JA PITÄJÄSEURAN VUOSIKOKOUS 17.3.2018

Rautulaisten Pitäjäseura ry:n perinnepäivä ja vuosikokous järjestetään Mikkelissä 17.3.2018 Wanhalla Rokkantalilla, Ratamonkatu 5.

Perinnepäivä alkaa kello 10.00. Perinnepäivän teemana on; ”Raudun kuvakirja”. Tilaisuuden tarkoituksena on koota aineistoa vanhoista valokuvista Raudun pitäjän alueelta siten, että aineisto palvelee myös jälkipolvia löytämään nykyisen Raudun alueelta kaikille yhteisiä rakkaita paikkoja, mutta myös oman sukunsa kotipaikkoja. Osallistujien toivotaan tuovan mukanaan kuvatiedostoja ja vanhoja valokuvia skannattaviksi aineiston kokoamista varten. Kaikki vanhat valokuvat ovat tärkeitä perinnetiedon taltioinnissa, vaikka itselläsi ei olisikaan kuvasta taustatietoja, joku toinen saattaa tunnistaa kuvan alkuperän, ajankohdan ja tarinan kuvan takana.

Tilaisuudessa esitellään myös vuonna 1931 paljastetun Raudun taistelun 1656 muistomerkin pienoismalli. Pienoismallia ovat rakentaneet Toivo Valkonen ja Jaakko Toitturi.

Pitäjäseura tarjoaa kaikille osallistujille lounaan klo 12.00, jonka vuoksi toivomme ennakkoilmoittautumista perinnepäivään ja vuosikokoukseen hallituksen sihteeri Seija Rädylle, s-posti seija.raty@pp.inet.fi tai p. 0405772728, mielellään iltaisin.

Pitäjäseuran vuosikokous pidetään perinnepäivän jatkoksi kello 13.00 alkaen. Kokouksessa käsitellään yhdistyksen sääntöjen vuosikokoukselle määrätty asiat.

TERVETULLOO PERINNEPÄIVÄÄN
JA VUOSIKOKOUKSEEN!

RAUTU- PILKKIKILPAILUT 10.3.2018 SAAHKARLAHDELLA

Perinteinen pilkkikilpailu pidetään Hannu Naumasen luotsaamana Saahkarlahdella 10.3.2018. Alueeseen voit tutustua myös lähellä sijaitsevan Niemilomat Oy:n verkkosivujen kautta, s-postiosoite; niemilomat.fi. Pitkämatalaisille tarvittaessa majoitusmahdollisuus todella viihdyttävässä ympäristössä. Majoitusvaraukset tehdään suoraan Niemilomat -verkkosivujen kautta.

Ajo-ohje kilpailupaikalle: Varkaudesta n. 11 kilometriä Joensuun suuntaan (tie nro 23), jonka jälkeen vasemmalle Niemeläntie. Tien varressa opaste Niemilomat. Niemeläntieltä opastus perille.

Kisaa käydään miesten ja naisten sarjojen henkilökohtaisista mestaruuksista sekä kylien välisenä joukkuekilpailuna. Joukkuekilpailussa huomioidaan kylien edustajien kahden parhaan yhteenlaskettu saalismäärä. Ennakkoilmoittautuminen 5.3.2018 mennessä Pekka Intkelle, p. 0452630365 tai s-posti; pintke@suomi24.fi. Ilmoittautua voi myös paikan päällä.

Kokoontuminen kello 10.00 mennessä osoitteessa Niemeläntie 124, Varkaus (Hannu Naumanen). Kilpailuaika on 10.15-13.00, jonka jälkeen palkintojenjako noin kello 13.30. Perinteiseen tapaan tarjolla grillimakkaraa, muurinpohjalettuja eri hillojen kanssa, mehua.

Tervetuloa viettämään mukavaa yhdessäoloa ja myös kilpailun tuomaa jännitystä, vaikkot itse kilpailuun osallistuisikaan.

Sukuasiaa Raudun Nahkureista

Kesä 2017 oli kylmä ja sateinen. Digiarkistoihin uppoaminen näytti sopivalta lomaharrastukselta. Olin aiemmin keväällä lähettänyt **Marttisten** sukuseuraan täydentävän selvityksen isäni puolen suvusta – Haukivuoren Marttiineista. Samalla olin tutustunut digitaalisten arkistojen nykytilaan. Äitini puolelta Raudun **Nahkureiden** selvittäminen oli jäänyt aikanaan alkutekijöihin opiskelu- ja työkiireiden vuoksi. Arkistokortteja olin kirjoitellut lukuisista samaan aikaan eläneistä **Antti**, **Mikko** ja **Matti Nahkureista**, mutten tuolloin ollut päässyt kovin pitkälle.

Luin hoitokodissa asuvalle äidilleni toukokuun Rautulaisten lehdestä uusista pitäjäseuran hallituksen jäsenistä. **Mira Heinikunnas** kertoi sukujuuristaan ja mainitsi enonsa **Arvo Nahkurin** avulla löytäneensä rautulaiset juurensa 1600-luvulle saakka. Päätin ottaa Raudun kirkonkirjat työn alle uudelleen, ja selvitin melko nopeasti isälinjan äitini isoisästä Mikko Nahkurista **Jaakko Tahvonpoika Nahkuriin** (1673?-1744). Lopulta päädyin kartoittamaan Jaakko Nahkurin jälkeläiset mahdollisimman kattavasti ja pitkälle 1900-luvulle saakka. Neljän kuukauden tiedonkeruuvaihe tuotti sukupuuhun noin 1500 nimeä. Keruuta vauhditti tuo aiemmin mainittu kylmä kesä.

Sukul selvityksestä ja sen lähteistä

Vuosien 1700-1914 selvityksen lähteinä minulla on ollut Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen toimesta uudelleen kuvatut kirkon historialliset kirjat sekä HisKi ja Karjala (Katiha) tietokannat.

Katihaan on tallennettu rippi- ja lastenkirjojen tiedot, ja selvitin sen avulla tutkimuksen kohteena olevan henkilön elinkaarta. HisKi:n haku-kone taas on huomattavasti nope-

Kuvassa Mikko Nahkurin perhe vuonna 1918. Ylärivissä lapset Lyydia, Hilja, Hilma ja Tyyne. Alarivissä: Mikko ja puoliso Maria o.s. Muukka, lapset Aino, Uuno ja Ville. Villen puolison Anna-Maria o.s. Ihalainen sylissä esikoinen Olavi.

ampi, joten käytin sitä laajempiin hakuihin. Hiski toimii hyvin muun muassa perheeseen syntyneiden lasten listaamiseen, kun hakuna on isän ja / tai äidin sukunimien alkuosat (luetteloissa on monesti kirjaamisvirheitä ja puutteita).

Digitaalisesti saatavilla olevien kirkonkirjojen päättyessä vuoteen 1914 olen jatkanut selvitystä yhdistämällä henkilöitä nimen ja syntymäajan perusteella Rautu ja Rautulaiset -kirjassa julkaistuun vuoden 1939 koulupiirikartoitukseen.

Lisäksi vuonna 1970 toimitettu Siirtokarjalaisten tie-teos päivittää perheitä 1960-luvulle. Muut käyttämäni tietokannat ovat sodissa / vankeileireillä kuolleiden henkilöiden luettelot (jotka kattavat vuodet 1914-22 ja 1939-45), Kansaneläkelaitoksen digitoidut reikäkortit vuosina 1939-1957 kuolleista, sekä Siirtolaisinstituutin tietokannat ulkomaille muuttaneista.

Siirtolaisinstituutin yksi kannoista on Venäjällä Stalinin vainoissa kuol-

leiden arkisto; Nahkureille ei siihen oletullut toistaiseksi ”osumia” – toisin kuin isän savolaissukuni osalta.

Mitä maakirjoissa kerrotaan Nahkureista?

Vuonna 1965 julkaistussa *Raudun historiassa* on kooste maakirjoista. Niiden mukaan ensimmäiset merkinnät Nahkureista on heti ison vihan (1713-1721) jälkeen, jolloin autioituneeseen Rautuun palasi takaisin suomalainen asutus.

Vuoden 1728 maakirjoissa Jaakko Tahvonpoika Nahkuri on viljellyt Hietasen autiota Maanselällä, **Juhana Juhananpoika Nahkuri** asunut Raasulissa ja **Reijo Juhananpoika** Leinikylässä.

Jaakko Tahvonpoika Nahkuri on vanhin löytämäni suvun kanta-henkilö. Juhananpoikien (Reijo ja Juhana) sukulaisuutta ei käytettävissäni olevien lähteiden pohjalta voida todeta. Olen jättänyt ne toistaiseksi selvityksen ulkopuolelle.

Jaakolla on ollut kolme poikaa: **Matti**, **Gabriel** ja **Juho**. Kaikki

maakirjojen myöhemmät maininnat Nahkureista viittaavat heihin tai heidän jälkeläisiinsä. Vuonna 1740 Maanselällä asuivat veljekset Matti ja Gabriel Nahkuri. Vuosina 1750 ja 1760 Maanselän talo nro 11 on ollut Matti Nahkurilla veljineen. Vuonna 1760 Matti Nahkuri on viljellyt myös Kuusenkantaa. Vuonna 1780 Maanselän talonro 11 on ollut Jaakko Matinpoika Nahkurilla ja talonro 7 Paavo Matinpoika Nahkurilla.

Vuonna 1818 on Maanselän talot nro 8 ja 11 jaettu kolmeen osaan **Jooseppi Martinpoika Nahkurin**, **Antti Juhonpoika Nahkurin** ja **Heikki Jaakonpoika Nahkurin** kesken. Kukin sukuhaara on edustettuna, koska Jooseppi on Gabrielin pojanpoika ja Heikki Matin pojanpoika. Lisäksi vuonna 1818 on **Tuomas Nahkurilla** ollut maita Keripadassa ja Suurhousussa, sekä **Yrjö Nahkurilla** Paksupolvessa. He ovat Matti Nahkurin pojanpoikia.

Vuoden 1939 koulupiirikartoitus

Vuonna 1998 julkaistuun *Rautu ja Rautulaiset III* -kirjaan on kerätty vuonna 1939 Raudussa asuneet henkilöt koulupiireittäin. Selvitykseni perusteella kaikki koulupiirikartoituksen Nahkurit ovat Jaakko Nahkurin jälkeläisiä ja siten sukulaisia keskenään. Matin ja Gabrielin suku puut ovat jonkin verran laajemmat kuin heitä nuoremman Juhon.

Vaikka karjalainen perintöoikeus on tukenut suurperheitä, oletan vanhemmilla veljillä olleen paremmat mahdollisuudet kasvattaa isommat perheet 1700-luvulla. Tämä edelleen kumuloitui seuraavissa sukupolvissa. Pienten perheiden riskit tulee esiin lapsikuolemien viedessä suuren osan jälkeläisistä 1800-luvun katovuosien aikana. Esimerkiksi isoisoisälläni **Mikko Nahkurilla** ja hänen sisarellaan

Jaakko Nahkurin jälkeläisten asuttamien talojen lukumäärä koulupiireittäin 1939

Koulupiirit	Matti	Gabriel	Juho	Kaikki
Aseman kp	5	2	9	16
Kirkonkylän kp		3	1	4
Mäkränkp	3	1	8	12
Orjansaaren kp	2	4	4	10
Palkealankp			6	6
Raasulinkp	1	2	2	5
Raudunkylän kp		10		10
Sirkiänsaarenkp		3		3
Suvenmäen kp	14	11		25
Kaikki	25	36	30	91

Liisalla ei ollut enää elossa olevia serkkuja tai serkkujen jälkeläisiä 1900-luvulla. Tosin pikkuserkkuja Mikolla ja Liisalla on ollut sitäkin enemmän; heistä on saanut evakkोजना vaunullisen.

Nahkuri-nimisiä on Raudussa asunut 1939 eniten Suvenmäen koulupiirissä (15 talossa) ja Aseman koulupiirissä (8 talossa). Muissa koulupiireissä Nahkureita on asunut seuraavasti: Orjansaareissa kolmessa talossa, Mäkrällä, Raasulissa ja Raudunkylässä kahdessa talossa kussakin, sekä Sirkiänsaareissa yhdessä talossa. Näissä taloluvuissa on mukana myös omaa sukuaan Nahkurit. Kattavamman kuvauksen Jaakko Nahkurin geenien levittäytymisestä Raudussa saadaan, kun talolukuun otetaan mukaan kaikki löytämäni jälkeläiset.

Olen seuraavassa erotellut talokunnat Jaakon poikien mukaisiin sukuhaaroihin. Kokonaisuudessaan koulupiirien taloja (mukaan lukien rajavartiotalo, kunnalliskoti ja Palkealan seurakuntatalo), joissa on asunut vähintään yksi Jaakon jälkeläinen, on tällä hetkellä selvityksessä 91.

Koulupiiriluettelon yhdistäminen mukaan toi uuden ulottuvuuden. Muuten tuntemattomiksi jäävät nimet yhdistyivät sekä omiin että äitini tuttaviiin (joita aiemmin emme ole pitäneet sukulaisena) tai tunnetuihin rautulaisiin.

Ensimmäinen yllätys itselleni oli ystävämme **Aino Paukku**, joka vei minut pikkupoikana Linnanmäelle ja jonka syntymäpäivillä kävin Katajanokalla vielä 2000-luvulla. Hän on Matti Nahkurin jälkeläisiä, kuten myös entisen kansanedustaja **Armas Komin** perhe.

Gabriel Nahkurin sukuhaaraa pitkän voi navigoida lukion aikaisen luokkakaverini **Juha Kuparisen** isovanhempiin (Raudunkylän kp talo 120), vuorineuvos **Kauko Rastan** perheeseen (Kirkonkylän kp talo 71) tai Pieksämäen **Ihalaisiin**. Juho Nahkurin sukuhaaran puolelta taas löytyy esimerkiksi kirjailija **Veikko Onttonen** (Palkealan kp talo 12). Vuoteen 1939 tullessa on selvityksessäni Raudun koulupiireissä yhteensä 50 eri sukunimeä. Sukunimien kirjo on laajempi, kun mukaan luetaan muihin pitäjiin muuttaneet

Omasta sukuhaarastani

Äitini **Ella Marttiin** o.s. **Nahkuri** on **Hilma Nahkurin** ainoa tytär. Hän on toiminut aiemmin Mäkrän koulupiirin yhteyshenkilönä. Äitini isoisää Mikko Nahkuria (1863-1945) kutsuttiin perhepiirissä ”äijäksi”. Mikko avioitui **Maria Nuutintytär** o.s. **Muukan** (1869-1945) kanssa, muutti Maanselältä kotivävyksi Mäkrän kylään ja lunasti sittemmin osuuden tilasta Nuutin veljeltä **Matti Muukalta**.

Mikolla ja Marialla oli kahdeksan lasta: **Antti**, **Ville**, **Hilma**, **Aino** (**Pesonen**), **Hilja** (**Jokivaara**), **Tyyne** (**Ilmonen**), **Lyydia** (**Maisonen**) ja **Uuno**. Vuonna 1939 lapsista kotona asui enää Hilma äitini kanssa ja Uuno. Antti oli kuollut vajaan kuukauden ikäisenä. Hilja perheineen asui Raudunkylässä (kp talo 09) ja Lyydia perheineen Orjansaaressa (kp talo 74). Tullivartijana toiminut Ville oli muuttanut perheineen Helsinkiin vuonna 1935, sekä Aino että Tyyne jo aiemmin Käkisalmeen.

Mikon vanhemmat **Antti Nahkuri** (1812-1868) ja **Eeva Martintytär** o.s. **Ihalainen** (1822-1895) viljelivät maata Maanselällä jo viidennessä polvessa. Mikolla oli kolme sisarta (joista kaksi kuoli jo lapsena) ja neljä sisarpuolta. Liisa-sisko avioitui **Mikko Oravan** kanssa ja asettui perheineen Raasuliin (kp talo 81). Liisa on aiemmin mainitun Arvo Nahkurin isoäiti. Sekä Antti että Eeva olivat olleet naimisissa kertaalleen aiemmin. Antin ensimmäinen liitto sunikkalalaisen **Aune Aatamintytär Kähärin** kanssa oli lapseton. Orjansaaresta kotoisin olevalla Eevalla taas oli neljä lasta **Samuel Sappisen** kanssa. Heidän jälkeläisiinsä kuuluu Valkjärven **Äikkäitä**, Mäkrän **Jääskeläisiä** ja Sakkolan **Niukkasia**.

Antin vanhemmat **Matti Nahkuri** (1786-1818) ja **Kristiina** o.s. **Pyykkö** kuolivat nuorina (1787-

Mäkrän Osuuskassan hallitus Rahikan puutarhassa 25-vuotiskouksessa. Vasemmalta: kirjanpitäjä E. Rahikka, Mikko Nahkuri, J. Tepponen, Juho Ihalainen, puheenjohtaja Yrjö Ihalainen ja Antti Ihalainen.

1818). He ehtivät saamaan kolme lasta. Antin sisaruksista **Katri** meni naimisiin **Juho Mikonpoika Komin** kanssa ja **Anna Antti Tahvonpoika Karppasen** kanssa. Yhteensä he saivat 14 lasta, joista kymmenen kuoli lapsena ja kolme aikuisikään pääsyyttä oli naimattomia. Jäljelle jää **Aatami Karppanen**, joka avioitui **Riitta Hynnin** kanssa, mutta heidän ainoa yhteinen lapsensa kuoli puolivuotiaana vuonna 1864.

Pisimmälle elänyt renki ja sittemmin itsellinen **Aleksander Komi** kuoli Maanselällä 62-vuotiaana 1894. Tämän sukuhaaran jatkuvuus on ollut siis yhden kortin varassa. Toisin oli naapuritalossa: Antin Juho-sedän perheessä oli kahdeksan lasta, joista vanhimman pojan **Matin** perheessä jopa kolmetoista.

Matin isän **Antti Juhonpoika Nahkurin** (1756-1823) olenkin jo maininnut vuoden 1818 maa-kirjoissa.

Yhteenvetoja Nahkureista muiden tietokantojen valossa

Jaakko Nahkurin suku on asunut usean sukupolven ajan pitkälti Raudun kylissä ja naapuripiirissä. 1700-1800-luvuilla ulos- ja sisäänmuuttoa on ollut lähinnä Sakkolan, Kivennavan ja Metsäpirtin välillä.

Useimmiten on menty piiaksi tai

rengiksi kotipitäjän ulkopuolelle ja puoliso on löytynyt matkan varrelta. Koska suku on pysynyt pienellä alueella, olisi ihme, jos avioliittoja ei olisi solmittu selvityksen henkilöiden välillä. Tällaisia pariskuntia olen tähän mennessä löytänyt viisi. Puolisot ovat useimmiten eri sukuhaaroista ja aina toisilleen pikkuserkusta kaukaisempaa sukua. Yhden tällaisen liiton olenkin jo esitellyt: Antti Nahkuri (Juhon sukuhaara) ja tämän ensimmäinen puoliso Aune Aatamintytär Kähäri (Matin sukuhaara).

Rautu on ollut selkeästi maatalouspitäjä: Nahkurit ovat olleet pääosin talollisia tai vuokra-tilojen omia. Vain harvoja itsellisiä käsityöläisiä on joukossa. Pietariin on tehty kauppamatkoja ja tässäkin selvityksessä useita tilattoman väen edustajia on oleskellut väliaikaisesti Venäjällä. Pietari ei ole ollut kuitenkaan pysyvänä asuinpaikkana houkutteleva. Vain kaksi merkintää löytyy sinne muuttaneista Raudun Nahkureista. Vertailun vuoksi Haukivuoren Marttiineja on muuttanut kolme perheellistä Pietariin hopeatyöläisiksi ja puusepiksi 1800-luvun puolivälissä.

Kaukomaat eivät ole olleet suosittuja muuton kohteita. Siirtolaisinstituutin passiluettelosta löytyy vain yksi 1880-luvulla Amerikkaan

muuttanut valkjärveläinen Nahkuri (joka ei tiettävästi ole sukua). Yksi myöhempi muuttomerkintä Siirtolaisinstituutin matkustajaluettelosta löytyy Australiaan, mutta vasta 1950-luvulla.

Vuoden 1918 sisällissodan kuolleisiin on kirjattu yksi Nahkuri valkoisten ja yksi punaisten puolelle: **Pekko Nahkuri** on kuollut haavoittuneena Raudussa ja **Juho Nahkuri** on mestattu Kiviniemessä. Kun mukaan luetaan kaikki selvityksen henkilöt, valkoisten puolella kaatuneiksi on kirjattu ainakin **Simo Sojakka**, **Jalmari Vanhanen**, **Antti Komi** ja **Matti Orava**.

Talvi- ja jatkosotien aikana on kuollut viisi Nahkuria, joista kenties surkein kohtalo on ollut Kazakstaniin vankileirille päätyneellä **Kaino Nahkurilla**. Äitini serkun **Pentti Nahkurin** kohtaloksi koitui haavoittuminen Läskelän jokivarressa; vihollisen tulitus yllätti kenttäsaunan lämmityksessä olleet miehet. Tästä tapahtumasta on **Mauri Maisonen** kirjoittanut Rautulaisten lehdessä 5/2003.

Lukuisia muitakin talvi- ja jatkosodassa kuolleita tai kadonneita on mukana selvityksessä (mm. **Aukusti Partanen** ja **Eino Koppanen** talvisodassa; **Armas Niukkanen**, **Simo Huuhka**, **Pekka Sojakka**, **Antti Kurki**, **Aulis Pauku**, **Hugo Pekkanen** ja **Onni Rastas** jatkosodassa). Nimi lista täydentyy tutkimuksen edetessä.

Lopuksi

Mitä Jaakko Nahkuri merkitsee selvitykseen löydetyille koulupiiriläiselle ja heidän jälkeläisilleen?

Jos mennään kahdeksan polvea taaksepäin, on esivanhempien lukumäärä jo 256. Sukuaan selvittävät rajaavat tutkimuksensa yleisemmin patriarkaalisen linjan mukaan, kuten olen itsekin tehnyt. Oman tai vanhempien sukunimen lähtökohden seuraaminen koetaan tärkeäk-

Rautulaisten hautajaisia

Marrask. 25 p. kätettiin Siilin hautausmaahan taloll.

Mikko Nahkuri Raudun Mäkrän kylästä 82 vuoden ikäisenä. Raudun v.t. khra V.T. Liukkosen puhuttua Ps. 90:10 johdolla hän toimitti ruumiinsiunauksen. Omaisten laskiessa seppeleitä puhui vainajan poika Ville Nahkuri kauniisti ja sydämellisesti isänsä muistolle johdattaen omaisten mieliin ne monet kauniit muistot ja hyvät neuvot, mitä vainaja lapsilleen ja lastensa lapsilleen oli jättänyt. Kauppias J. Sipponen lausui muistosanoja entiselle pidetylle naapurilleen. Kansanhuoltoapiirin tarkkailija Eino Rahikka ilmoiti syvällisessä ja liikuttavassa puheessaan kiittolisuutensa omasta ja naapuriensa puolesta vainajan eläessään suorittamasta avuliaisuudesta lähimmäisiä kohtaan ja hänen monivuotisesta toiminnastaan Raudun Osuuskaupan hyväksi laskien samalla seppeleen. Lopuksi laulettiin virsi: Sun haltuus rakas Isäni. Haudalta siirryttiin vainajan siirtolaiskotiin Niskajärvelle viettämään vainajan muistoa, jossa tilaisuudessa v.t. khra V.K. Liukkonen puhui.

Muistokirjoitus julkaistu Pieksämäen lehdessä marras-joulukuun vaihteessa 1945.

si. Monelle koulupiiriläiselle selvitykseni tarjoaa sekalinjan äidin isän äidin isään jne. ja tuo esiin yhden lukuisista esivanhemmista. Siksi mielenkiintoisempaa saattaakin olla tieto, mitä kautta toisilleen tutut rautulaiset naapurit ovat sukua keskenään.

Nykyään sukua voi tallentaa muun muassa myHeritage ja Geni-tietokantoihin ja sitä kautta kytkeytyä muiden tallentamiin sukupuihin. Tässä vaiheessa ei ole suunnitelmassa siirtää tietoja näihin järjestelmiin. Todennäköisesti jatkan datankeruuta taas seuraavan kylmän kesän aikana.

Noin 50 henkilön osalta on tutkimus jäänyt kesken. Jos lisäksi selvittäisin, mitä tapahtui Juhana Nahkurin jälkeläisille, voisin hyvällä omallatunnolla käyttää otsikkoa Raudun Nahkurit. Vaihdan mielelläni tietoja rautulaisten sukututkijoiden ja Nahkurloisista kiinnostuneiden kanssa.

Pentti Marttiin, KTT
email: pentti.marttiin@elisanet.fi

Käytetyt lähteet

Raudun historia (1965) Raudun historia-toimikunta, Sisälähetysseuran kirjapaino, Pieksämäki.

Rautu ja rautulaiset III – Historiaa ja kansanelämää (1998) Rautulaisten pitäjöseura, Interkopio Oy, Mikkeli

Kansaneläkelaitoksen henkilökortit (vuosina 1939-1958 kuolleista henkilöistä).

Seurakuntien historiakirjat, HisKi Internetissä: www.genealogia.fi ja Karjala tietokanta: <https://katiha.mamk.fi/>

Karjalat/

SSHY:n uudelleenkuvaamat historiakirjat <http://www.sukuhistoria.fi/sshy/>

Siirtolaisinstituutin tietokannat: <http://maine.utu.fi/emreg/>

Siirtokarjalainen perhe (1997). Omakustanne, toimittanut Mauri Maisonen. Siirtokarjalaisten tie. Osat I-IV ja osoitehakemisto (1970), Karjala -liitto, Nyky-Karjala Oy, Turku.

Suomen sotasurmat 1914-1922. <http://vesta.narc.fi/cgi-bin/db2www/sotasurmatetusivu>

Suomen sodissa 1939-1945 menehtyneet: <http://kronos.narc.fi/menehtyneet/>

Siirtolaisen tarinoiden surullinen tapaus

Olen syntynyt Karjalassa **Hilda** ja **Simo Lopsen** poikana Raudun Vepsassa. Pieni mökki sijaitsi aivan rajan läheisyydessä, rajajoki oli välissä. Rauhan aikana äiti sanoi, että venäläinen nainen huuhteli pyykkiä joen toisella puolella yhtäkaa. Mökki, jossa asuimme, oli tosi pieni – meitä asui siinä mummo ja pappa, **Anna** ja **Mikko**, sekä äiti ja isä, **Tenho**-veli ja minä. Olen käynyt Raudussa käydessäni mökin raunioilla ja ihmetellyt mökin kokoa.

Sitten syttyi sota ja meidän evakkotaival alkoi, josta tässä jutussa on tarkoitus kertoa muutamia minun mieleeni jääneitä erikoisia tapahtumia. Ensin meidät majoitettiin Jäppilään paikallisen suntion taloon. Kaikki oli hyvin. Sitten tuli evakkoon lähtö Pertunmaalle, paikka oli Pinnun mylly. Myllyn vieressä oli iso myllytupa, johon mahtui useita siirtolaisia. Äiti, Tenho ja minä asuimme siinä – isä oli sodassa.

Kerron tämän mielestäni hauskan tarinan: Olin ehkä 3-4-vuotias, niin äidille syntyi pieni tyttö, siis sisko minulle. Minä menin heti aamulla kehumaan myllärisedälle, että meille syntyi pieni tyttö. Setä sanoi: ”Mee ja sano äidille, että panee sen tytön säkkiin. Tuo tänne, niin vaihdetaan. Minulla on hevosen varsa”. Niin menin äidin luokse sanomaan, että vaihdan siskon hevosen varsaan. Äiti vastasi, että miten sinä hennot luopua näin nätistä siskostasi. Vastasin, etten halua luopua siskosta, ja läksin samoin tein perumaan kaupat.

Aika kului siirtolaisena evakossa Pertunmaalla. Äiti teki kovasti töitä, hoiti ja ruokki perheen. Aika kului, sota loppui ja sitten syttyi jatkosota. Isä Simo ei joutunut sotaan, kuulo oli heikentynyt. Hän joutui palvelemaan puolustusvoimia Piek-sämäen Naarajärvellä, jonne oli koottu venäläisiä sotavankeja, pal-

velus kesti kolme vuotta. Isä sanoi, että hän vei vankeja metsään aamulla ja teetti töitä. Illalla hän toi miehet takaisin kämpille. Isä sanoi, että hänellä ei ollut edes minkäänlaista asetta mukana. Kaikki sujui hyvin. Mitä tapahtui myöhemmin, olkoon kertomatta. Isäni kertoi, että hän ei ampunut yhtään vankia.

Jatkosodan loputtua isälle tuli tieto, että hänelle on varattu maapaikka, niin sanottu kylmätila Virtasalmelta. Isä hyväksyi hinnan ja ehdot, joten muutimme sinne koko perhe. Aluksi asuttiin Lintula-nimisessä talossa, josta meidän tila oli lohkottu. Aloimme suunnitella oman kodin rakentamista. Ensin piirustukset ja rakennusluvut omalle pellolle. Isä ja veljeni Tenho lähtivät rakennuspuita kaatamaan ja ajamaan sahapaikalle vuonna 1949. Sirkkelisahurit olivat sahaamassa kodin hirssiä. Sitten tapahtui tämän evakkotaipaleen surullisin ja murheellisin tapaus.

Äiti oli kiireinen ruoanvalmistuksen kanssa, mutta huomasi **Tuula Marjatan**, ikää 2,5 vuotta, hävinneen kotipihalta. Äiti lähti kulmaan ja etsimään kadonnutta Tuulaa – siinä kuitenkin onnistumatta. Tieto kadonneesta työstä levisi kylään nopeasti. Kymmeniä, jopa satoja, ihmisiä lähti lähimetsiin etsimään kadonnutta Tuulaa. Tuulaa etsittiin koko viikonloppu, mutta tulos oli sama – tyttöä ei löytynyt mistään. Sunnuntaiamuna äiti lähti etsimään kadonnutta tytärtään ja pyysi minua mukaan. Jos hän uupuu, pääsisin hakemaan apua. Lähdin tietenkin mukaan ja kävelimme metsäpolkua. Kylän väkeä tuli vastaan ja joku kertoi, että mutahautojen lähellä harakat ja varikset räkättivät jostain syystä. Menimme äidin kanssa tutkimaan asiaa. Sieltä Tuula löytyi, hukkuneena mutahautaan. Tuulan ruumis oli noussut veden pintaan kasvot alaspäin. Nos-

timme Tuulan mutahaudasta. Äiti oli väsynyt ja sanoi, ettei hän jaksa kantaa Tuulaa kotiin, matkaa oli noin kaksi kilometriä. Minä, 10-vuotias poika, tarjouduin kantajaksi. Muistan vielä elävästi siinä kantaessani, että katsoin siskoni kasvoja. Todennäköisesti en oikein tajunnut, mitä on tapahtunut.

Maanantaina isä lähti pienen arkkun oston, johon tyttö laitettiin ja vietiin aittaan. Oli kevät ja kevään ensimmäiset kukat kukkivat. Vein joka päivä Tuulan rinnan päälle uuden kukkakimpun luonnonkukkia. Vanhemmat päättivät pitää hautajaiset ja muistotilaisuuden naapureille. Oli vuosi 1949, eikä vielä ollut hautaustoimistoja eikä autoja. Tuulan arkkunostettiin hevosen kärrtiin, siihen jäi vielä tilaa äidille ja isälle sekä meille pojille. Sovittuna kellon aikana tulivat saattajat hevosillaan. Me olimme jonossa ensimmäisinä, perässä tuli 11 hevosvaljakon saattojoukko. Saavuttuamme kirkon mäelle kirkonkellot alkoivat soida ja Tuula haudattiin.

Nämä kertomani asiat ovat tällä evakkotaipaleella olleet päällimmäisinä mielessäni. Pyydän anteeksi heikkoja sanavalintojani, olen jo 79-vuotias.

Lopuksi minusta on kaunista muistella, kun hyvä ystäväni laului:

*Siell' usein matkani määrätöin
läpi metsien kulki
ja näreikköin.
Minä seisoin vaaroilla
paljain päin,
missä Karjalan kauniin
eessäin näin.*

Ja molemmilta pääsi itku.

Reijo Lopenen

Suvannon Seudun Sukututkimuspiirissä selviteltiin: Mitä evakkoon lähteneiden omaisuudelle tapahtui luovutetulla alueella

Suvannon seudun sukututkimuspiirin tammikuussa 2018 pidettyyn kokoukseen oli saapunut 35 osallistujaa. Tilaisuuteen oli tällä kertaa saatu esitelmöijäksi Lahden Kaupunginmuseon tutkimuspäällikkö, filosofian tohtori, arkeologi **Hannu Takala**.

Hänen aiheenaan oli, mitä tapahtui evakkoon lähteneiden omaisuudelle, kun puna-armeija ja eri puolilta Neuvostoliittoa siirtyneet uudet asukkaat saapuivat Kannakselle ja Laatokan Karjalaan.

Suomessa pyrittiin varautumaan tilanteeseen, miten toimittaisiin, jos syttyisi sota Neuvostoliittoa vastaan. Jo vuonna 1922 oli valmistunut ensimmäinen suunnitelma siitä, miten evakuointi tulisi tapahtua. Sodan uhan kasvaessa rajapitäjistä evakuoitiin väestöä ennen talvisotaa jo lokakuussa 1939. Suuri osa heistä palasi kuitenkin takaisin koteihinsa.

Evakuointia johdettiin kansanhuoltoministeriön Viipurin toimistosta käsin, jonka toimiston johdossa oli agronomi **Johannes Virolainen**.

Käytännön ohjeiden puutteellisuuden vuoksi evakuointiosipaikan tullen, talvisodan sytyttyä, tapahtui käytännössä paljolti improvisoiden. Mukaan sai ottaa sen, minkä jaksoi kantaa. Oli varauduttava ottamaan mukaan kolmen päivän muona. Ensisijalla evakuoitiin ihmiset, toisella sijalla oli karja ja kolmannella sijalla muu omaisuus.

Osa omaisuudesta tuhoutui pommituksissa. Ihmisten omaisuutta oli kerätty rautatieasemien kokoamispaikoille Suomeen kuljetettavaksi. Täällä puolella Suomea oli 14

varastopiiriä, mm. Lahdessa, Jyväskylässä, Kuopiossa, Seinäjoella ja Helsingissä, minne evakuoituja tavaroita Karjalan asemilta kuljetettiin.

Talvisodan päättyessä 13.3.1940 luovutetulla alueella oli vielä noin 100.000 henkeä. Heillä oli vain muutama päivä aikaa siirtyä pois. Viipuri luovutettiin 15.3.1940. Laatokan Karjalassa Sortavala oli määrätty luovuttava 19.3.1940, mutta venäläiset tulivat Sortavalan porteille jo 16.3. Luovutetulle alueelle jäi runsaasti koti-irtaimistoja niin maaseudulle, taajamiin kuin kaupunkeihinkin.

Puna-armeijalla oli ehdoton kielto kerätä sotasaalista itselleen. Mutta todellisuudessa saalista keräsivät omaan käyttöönsä niin upseeristo kuin rivimiehetkin. Rauhanneon jälkeen irtaimistoa alettiin sotilaiden, kirjasto- ja arkistovirkailijoiden kuin museotyöntekijöidenkin toimesta arvioida ja luetteloida. Esineitä kerättiin sotasaalisvarastoihin Viipuriin. Siviilit saivat lunastaa esineistöä pientä korvausta vastaan omaan käyttöönsä. Sotasaaliiksi saadut esineet evakuoitiin 1941 muualle Neuvostoliittoon.

Taideteoksia ja esineitä löytyy tällä hetkellä Pietarin Eremitaasista 164 taideteoksen verran, näistä 107 teosta on nyt Eremitaasin Viipurin museoyksikössä, joka sijaitsee entisen Viipurin taidemuseon tiloissa. Esineistöä löytyy myös Pietarin Etnografisesta museosta sekä Moskovan museoista. Kansatieteellisiä museoesineitä löytyy myös mm. Sortavalan museosta. Viipurin

arkistossa on suomalaista aineistoa kahden hyllykilometrin verran tarkasti luetteloituna.

Hannu Takala käsittelee esitelmäaihetta mm. kirjassaan ”Puna-armeijan sotasaalis – Karjalan kulttuuriomaisuuden ryöstö 1939-1941”. Kirja on ilmestynyt tammikuussa 2017. Kirjassa selvitetään, millaisia esineitä sotasaalisvarastoihin kasattiin ja mitä esineille sen jälkeen tapahtui. Vastaus saadaan myös siihen, ketkä kaikki sotasaalisvarastojen esineitä hyödynsivät ja mitkä esineet ja taideteokset päätyivät lopulta Leningradin museoihin. Teoksessa luodaan myös yleiskatsaus kulttuuriperinnön kohtaloihin sodissa eri aikoina ja siihen, miten eri maiden armeijat kohtelivat yksityistä omaisuutta ja arvoitaitetta viime sodissa. Kirja pohjautuu keskeisiltä osiltaan venäläisiin alkuperäislähteisiin.

Seuraavat sukututkimuspiirin tämän vuoden kokoontumiset ovat 21.4.2018, isäntänä Metsäpirtti. Aiheina tullaan käsittelemään **Harri Laienen** alustus Venäjän vanhoista mitoista, ja **Pekka Nevan** alustus Suomen väestöstä kautta aikojen. Sakkola on isännöintivuorossa 22.9.2018, aiheena **Mirjami Niinimäen** kirja Kohtalona Mosko-va, toisenlainen sukututkimus.

Vuoden viimeinen kokoontuminen on 10.11.2018, isännöinti Vuoksela, alustajana **Esko Simonen** aiheenaan siirtolaisuus Amerikkaan.

Kaarina Pärssinen

Eemil Termosen syntymästä sata vuotta

Isämme **Eemil Termonen** syntyi Raudun Liippuanmäellä 1.10.2017. Kotipaikan menetyksen jälkeen hän muutti Lieksaan, jossa hän kuoli 26.6.1989. Vietimme isän syntymän 100- sekä Suomi 100-vuotisjuhlia Nurmeksen Hyvärilässä ja muistelimme yhdessä tarinoita, joita olimme lapsuudessamme kuulleet.

Kätkyjen hakumatka

Mankkisista pikkuveljelle

Tämän tarinan on kertonut ja kirjoittanut isämme veli **Jalmari Termonen**. Se on myös julkaistu Rautulaisten lehdessä nro 6/2007.

Eräänä päivänä äiti antoi meille vanhemman veljen (**Matti Termonen**) kanssa käskyn hakea pikkuveljelle (Eemil Termoselle) naapurista kätkyt. Tämä naapuri oli **Mankkisen** talo, jonne oli matkaa kilometrin verran.

Otimme veljeni kanssa vesikelkan. Veljeni veti vesikelkkaa ja minä kävelin perässä ja läksimme hakureissulle. Saavuttuamme Liippuan mäelle läksimme suurta peltoaukeamaa ylittämään, kun yht'äkkiä alkoi kuulua ammuntaa. Itkuhan siinä pääsi, pistettiin juoksuksi ja päästiin lopuksi hakupaikkaan Mankkilan taloon. Eihän meitä tietenkään kukaan ampunut, mutta sattumalta ammunta kuului jostakin. Se tuntui olevan hyvin lähellä ja sitä oli melko runsaasti.

Mankkisen perhe oli peruna-kuopassa, kun avasimme tuvan oven. Vanha Mankkisen tati (**Anni Mankkinen** o.s. **Termonen**) viittasi meitä tulemaan kuoppaan, vaikka ammuntaa ei enää kuulunutkaan. Menimme kuoppaan ja tati kuivaili meiltä kyyneleet pois.

Kun mitään ei kuulunut, kätkyt pantiin kelkkaan ja lähetettiin takaisin kotiin. Ja kätkyt tuli kotiin. Tunsimme veljen kanssa itsemme mie-

hen mittaisiksi, kun olimme tehneet aikamiehen työn.

Pyhäkoulu

Isämme on kirjoittanut seuraavaa: Isäni (**Paavo Termonen**) oli yksi kolmesta Liippuan kylälle valitusta pyhäkoulunopettajasta. Meille lapsille tämä pyhäkoulu tuli tutuksi, sillä se oli joka sunnuntain ohjelma ja poissa sai olla vain sairauden satuessa.

Minusta se olikin mielenkiintoinen, sillä koulunpitäjä luki ja kertoi raamatusta ja raamatunhistoriasta. Kaikki tämä oli pienelle pojalle uutta, mielenkiintoista ja jännittävää. Kaikki kerrotut tapahtumat jäivät mieleen ja olivat suurena apuna vielä kansakoulussakin.

Paimenessa

Tämäkin tarina on isämme kirjoittama:

Karjan paimentaminen oli sen ajan lasten työtä. Kesällä lehmät päästettiin metsään ja lehmien kaulaan laitettiin kellot, jonka kilkatu kuulu kilometrin päähän. Lehmät käytiin hakemassa päivä- ja iltalypsyille ja tämä oli paimenen työ. Minäkin aloin kulkea Elvi-siskoni (**Elvi Termonen**) mukana lehmiä hakemassa. Kun sitten alkoivat tiet ja polut tulla tutuiksi ja itsekin kasvoin sitä mukaa isommaksi, minulla määrättiin lehmien haku ja paimentaminen yksin.

Liippuanmäen taloista lapset tulivat meille ja sitten yhdessä läksimme lehmiä hakemaan, tämä oli erittäin hauskaa. Joskus jouduin kulkemaan yksin, mikä oli pienelle pojalle epämieluisen tehtävä, sillä aina pelotti. Kerrankin, kun kuljin rajanotkalle menevää tietä, tai paremminkin se oli polku kuin tie. Polun varrella oli 30-40 sentin mittainen mustikan varvikko, ja kun pelotti, niin kuljin aivan hiljaa, ettei mikään

rapsahtelisi.

Teeri oli poikueensa kanssa kulkeutunut polun varteen. Minut huomattuaan teeriemo syöksyi lentoon ja valtava ryminä säikäytti minut. Henkeä pidätellen seisoin aivan liikkumatta. Kauempaa metsästä kuului pientä rapinaa, joka vielä lisäsi pelkoani. Pelon vallassa laitoin käteni ristiin ja pyysin, että Herra siunaisi minua, ettei minulle mitään pahaa sattuisi. Tähän luottaen voitinkin pelkoni ja lähdin kulkemaan eteenpäin.

Sota

Sodasta kotonamme ei puhuttu. Mutta vanhimman siskomme lapsuuden kirjassa on kohta: Kerro isä sodasta. Siihen kohtaan isämme on kirjoittanut seuraavasti:

Vuonna 1939 olin asevelvollisuuttani suorittamassa ja samana vuonna, marraskuun 30. päivänä syttyi sota Suomen ja Neuvostoliiton välille. Saman vuoden joulukuun 23. päivän iltana lähdettiin etulinjalle Leipäsuon lohkolle. 24. joulukuuta kello 9.15 maa vapisi, kranaattia tuli ja meni. Ilmasta kuului kranaattien vinguntaa, jopa yhtenäinen jyrinä. Klo 9.30 alkoi hyökkäys, jota kesti minun kohdaltani klo 16.00 asti, jolloin sattui luoti minun vasempaan jalkaan. Kivääriin tukien pääsin sidontapaikalle ja jouduin Salon kauppalan sairaalaan.

Tammikuun 21. p:nä 1940 olin uudelleen rintamalla Muolaanjärven rannalla. Päivät kuuluivat vähän rauhallisemmin, mutta yöllä oli aina rauhatonta. Kranaattia tuli joka puolelta. Metsä oli tuhoutunut, puut olivat sirpaleiden repimiä. 20. helmikuuta jouduin Summan lohkon suunnalle ja 24. helmikuuta oli minun viimeinen sotapäivä. Kello 16:n tienoilla tuli kranaatti 4 metrin päähän minusta, jossa se räjähti ja sirpale katkaisi oikean käden ranteesta poikki. Musta savupilvi leijaili ym-

Termosen sisarukset.

pärilläni herätessäni, aivan kuin unesta. Lähdin 100 m päähän olevaan haavoittuneiden suojapaikkaan, siellä lääkintämiehet sitoivat ja lähettivät J.S.P:lle. Lääkäri satoi ja antoi rauhoittavia pistoksia ja tämän jälkeen minut lähetettiin Pietarsaaren sairaalaan.

Kiitän sydämellisesti ystävällisestä huomaavaisuudesta merkkipäivänäni *Eemil Termosen*

Pirkko Sinisalo

Eemil Termosen 50-vuotispäivänään kirjoittamat kiitoskortitkin ovat jo 50 vuotta vanhoja.

Sukulaisten kesken

Vuonna 1938. Oikealla Impi Sylvia Ihalainen oikealla, mummo Emilia Ihalainen muutti lapsineen Imatran Tainionkoskelle.

Taipaleenjoen synty ja kehitys

Professori **Pertti Vakkilainen** piti oheisen esitelmän Taipaleenjoesta talvisodan taistelutantereena muistojuhlissa Terenttilässä 23.5.1998. Keväällä on luvassa Suvannon seudun alueen yhteinen matka ja 200-vuotismuistojuhla paikan päällä.

Vuoksi synty

Vuoksi, Karjalan kannaksen mahtava virta, syntyi noin 4000 vuotta sitten Salpausselän murtuessa Vuoksenniskan kohdalla. Aiemmin Kymijoen kautta Suomenlahteen purkautuneet Saimaan vedet saivat uuden virtaussuunnan ja lasivat Jääsken seuduille ulottuneeseen merenlahteen. Laatokan yhteyden Suomenlahteen muodosti tuohon aikaan kaksiosainen Viipurin salmi. Sen pohjoinen haara kulki Käkisalmesta Räisälän, Antrean, Kuparsaaren selän ja Heinjoen kautta ja eteläisempi Muolaanjärven, Äyräpäänjärven ja luultavasti Suvannon yli.

Maan kohotessa merenranta vetäytyi kaakkoon. Suomenlahtea ja Laatokkaa yhdistävät salmet mataloituiivat ja Muolaansalmi kuivui kokonaan. Noin 3000 vuotta sitten Laatokan vedet murtautuivat Nevan kautta Suomenlahteen. Vuoksi haki laskukohtansa Laatokkaan Käkisalmen kohdalla. Vesi-yhteys Laatokan ja Suomenvedenpohjan välillä kuitenkin säilyi. Vesitie Viipurista Laatokkaan ja sieltä edelleen Novgorodiin muodosti aikoinaan merkittävän kauppareitin, jota varjelemaan rakennettiin jo varhain suojalinnoja.

Ruotsin marski Torkkeli Knuutinpoika perusti näistä merkittävimmän, Viipurin linnan vuonna 1293. Tätä kauppareittiä käytettiin vielä 1600-luvulla, joskin silloin vedet olivat toisistaan jo niin irtautuneet, että veneitä jouduttiin vetämään usean maakannaksen yli.

Suvannon pinta laskee

Vuoksi oli siis hakenut laskukohtansa Käkisalmen kohdilta, sillä suoran tien itään kohti Laatokkaa salpasi kivisen koostumuksensa takia Kiviniemeksi nimetty luja maakannas. Kannaksen takana oli Suvantojärvi, jonka vedet virtasivat Vuokseen pienen puron kautta.

Laatokasta Suvannon erotti matalahko hiekkaharju, jonka leveys kapeimmalta kohdaltaan oli noin 200 metriä. Tälle harjulle oli syntynyt Taipaleen kylä, joka keskiajan loppuilla kuului eräisiin merkittävimpiin kauppapaikkoihin alueella.

Alunpitäen Vuoksi, Suvanto ja Laatokka olivat olleet samalla korkeudella, mutta kun maakannakset muodostuivat, vedenkorkeudet alkoivat erota. Vesi nousi merkittävästi Vuoksessa, mutta vielä enemmän Suvannossa, josta Vuokseen laskeva puro pysyi pienehkönä maaperän lujuudesta johtuen. 1800-luvun alussa Suvanto oli Vuoksea kaksi metriä ja Laatokkaa lähes kymmenen metriä ylempänä.

Suomessa virisi innostus järvenlaskuun 1700-luvulla. Järviä laskeamalla pyrittiin saamaan uutta maata maatalouskäyttöön ja poistamaan järven rannoilta tulvahaittoja. Kapea Taipaleen kannas ja vedenpintojen suuri korkeusero Suvannon ja Laatokan välillä olivat jo varhain herättäneet ajatuksen kannaksen avaamisesta ja Suvannon laskemisesta.

Väitetään, että jo vuonna 1741 sotilaita oli komennettu suorittamaan kaivuutyöt, mutta kun sota Ruotsin ja Venäjän välillä puhkesi, jäi järven lasku suorittamatta. Korkeat vedenkorkeudet kuitenkin vaivasivat Suvannon keski- ja itäosissa siinä mitassa, etteivät laskusuunnitelmat unohtuneet. Vuonna 1807 vesi nousi keväällä korkeammalle kuin miesmuistiin ja oli noin

metrin tavanomaista ylempänä. Jonkinlaisia kaivuutöitä lienee haitan poistamiseksi tämän jälkeen tehty, mutta missä laajuudessa ja minä vuonna, sitä ei tarkalleen tiedetä.

Vuonna 1818 tai ehkä joitakin vuosia myöhemmin kirjoitetuista asiakirjoista käy ilmi, että hiekkakannasta Taipaleessa oli kaivettu, mutta että esiin nousseet vaikeudet olivat estäneet aiotun vedenjohtamistyön loppuunsaattamisen.

Karjalan kannaksella kerrottiin tarinaa, että Suvannon ranta-asukkaat olisivat vuoden 1817 kesällä vetäneet isoja kuusipulta latvapuoli edellä soraharjanteen poikki saadakseen siihen syntymään uoman, johon tulvavesi hakeutuisi. Tarkoituksena oli saada järven vedenpinta alenemaan.

Lumen sulaminen näyttää keväällä 1818 tapahtuneen Laatokan Karjalassa epätavallisen nopeasti. Vedenkorkeus Suvannossa nousi nousemistaan ja oli lopulta 10,5 metriä Laatokan pinnan yläpuolella. Vesi alkoi virrata Taipaleen kannaksen yli. Virtausta edesauttoivat aiemmin aikaansaadut kaivuutyöt ja saattaa olla, että jotain sellaisia suoritettiin myös nyt. Ratkaisevaa oli joka tapauksessa, että vettä oli paljon, se nousi korkealle ja kannaksen vastusvoima pieni. Seurauksena oli valtava luonnonmullistus.

Veden mukana Laatokkaan syöksyi tavattomia maamääriä, puita ja rakennuksia. Uusi joki, Taipaleenjoki oli syntynyt. Sen synnystä on luettavissa värikkäitä kertomuksia. Zacharias Topelius kertoo seuraavasti: ”Huhu Taipaleelta uhkaavasta vaarasta levisi salamannopeasti koko pitäjään. Koolle rientänyt kansa seisoi rannalla kädet ristissä ja silmät kyynelissä katsomassa tätä suurenmoista näytöstä, jonka vaikeudesta koko pitäjään kukaan ei sinä hetkenä ehtinyt miettiä. Ensimmäi-

nen pieni virranvire muuttui Suvannon peilipinnalla yhä hurjemmaksi hyökyaalloksi, joka rajussa menossaan repi irti suuria maakappaleita puineen kaikkineen ja syöksi ne Laatokkaan. Eräs talollinen arveli, ettei vaara kovin suuri ollut ja kiipesi korjaamaan kattoaan, kun uusi vesisyöveri aukeni ja kiskaisi koko mökin mennessään. Vain kukon kuultiin vielä kiekuvan pirstaleina kaukana Laatokalla.

Niin kutsuttu Taipaleen linnoitus, umpilinnake, jäi vauriotta paikoilleen lähelle jyrkännettä. Venäläinen rukoushuone siltä ajalta, kun täällä oli 60 kreikanuskoisten suomalaisten asuttamaa taloa, joutui sekin Laatokalle. Jylinä kuului kolmen peninkulman päähän Pähkinälinna, jossa soitettiin kirkonkelloja kolme vuorokautta umpeensa.

”Yhdessä päivässä Suvanto oli ehtinyt tyhjentyä. Siellä, missä vielä edellisenä päivänä oli ajettu maantietä pitkin harjulle, soudettiin seuraavana päivänä leveän joen yli valtaviin jyrkänteiden keskellä. Suvannon vesi virtasi niin rajusti, että sen mukana kulkeutui Vatikanniemestä asti kaikki muta ja multa, ja jäljelle jäi vain karkea pohjasora kolkkona ja hedelmättämänä. Suuret määrät kaloja ja kalanpyydyksiä juuttui mutaan. Kaukaisemmassa kylässä, Riiskassa, eräs yksinkertainen talonpoika oli mennyt aamulla rantaan tekemään aita. Hän halusi työn valmiiksi ennen päivällistä, mutta vaikka hän uurasti kuinka itsepin-taisesta tahansa, pieni matka oli aina aitaamatta, sillä ranta väistyi hänen edestään ja sen mukana hänen päivällisensä”.

Tapahtuman tarkka ajoittaminen on aiheuttanut hankaluuksia. Tope-liuksen mukaan tapahtuma olisi satunut Yrjönpäivää edeltävänä iltana eli joko 22.4. tai 4.5.1818 riippuen siitä, seurataanko luterilaista vai ortodoksista kalenteria. Åbo Allmämna Tidning -nimisessä leh-

dessä vältetään päivämääräksi 26.5. Borgå Tidning mainitsee 18.5. kyseiseksi päiväksi. Virallisessa asiakirjassa Protocollum Casuum ilmoitetaan päivämääräksi 21. touko-kuuta 1818.

Suvanto laskee noin 7 metriä. Las-ku tuotti uutta, suurimmalta osalta erittäin viljavaa maata noin 5000 ha. Hedelmällisen mutakerroksen alta kerättiin myös runsaasti järvi-malmia, jota käytettiin Värtsilan rautatehtaalla. Uudesta maa-alueesta riideltiin lujasti ja asioiden ratkaisu vaati lukuisia oikeudenkäyntejä. Eräs näistä riidoista johti jopa miestappoon.

Vuoksen lasku

Suvannon laskun seurauksena sen yhteys Vuokseen katosi. Kiviniemen kannas erotti nyt joen sen alemmasta lisäjuoksusta. Mielenkiinto kohdistui nyt sinne. Ajateltiin, että maakannaksen avaamisella saataisiin Vuoksen ranta-alueita vaivaavat tulvahaitat poistumaan ja maatalousmaa lisääntymään. Se, että samalla ehkä saataisiin kulkukelpoinen vesireitti Laatokalta Vuoksen yläosille, ei luonnollisesti-kaan vähentänyt hankkeen kiinnostavuutta.

Vuonna 1820 pidettiin kansalaisykokous, jossa suunniteltiin Kiviniemen puhkaisemista. Tavoitteena oli laskea Vuoksen pintaa 1,2 metriä. Laskun hyötyalueeksi arvioitiin 10 000 ha. Toimenpiteestä koituvien hyötyjen ajateltiin nopeasti ylittävän sen aiheuttamat kustannukset. Mutta myös vastustusta esiintyi. Suvannon rantojen asukkaat olivat kovin haluttomia hyväksymään hanketta, sillä he pelkäsivät sen aiheuttavan omaisuudelleen vahinkoja. Merkittävän vastuksen muodostivat kuitenkin **Aleksanteri Nevskin**, Konevitsan ja eräiden tietojen mukaan myös Valamon luostarit, jotka omistivat kalastus-oikeuksia Vuoksen alajuoksulla ja Käkisalmen edustalla. Nämä teki-

jät riittivät vielä tuolloin estämään hankkeen toteuttamisen.

Suomalainen rahvas oli kuitenkin itsepäistä. Uusia hakemuksia Vuoksen laskemiseksi tehtiin yhtenä. Vuonna 1844 sattunut ankara tulva aiheutti taas pahoja vahinkoja ja nyt asukkaat saivat edusmiehekseen kuvernöörin, paroni **Kasimir von Kothenin**. Hän ryhtyi tarmokkaasti ajamaan hanketta. Asiakirjoihin liitettyssä yksityisessä kirjeessään hän toteaa asian tulleen suomalaisrahvaalle niin tärkeäksi, että se on valmis jopa väkivaltaan. Kirje on merkittävä nimenomaan siksi, että kyseessä on henkilö, joka ei yleensä vähäisemmässäkään määrin kallistanut korvaansa tavallisten ihmisten esityksille.

Kiviniemen avaamista komennettiin suorittamaan everstiluutnantti **Alfred Sternvall**. Maaliskuun 1. päivänä 1848 päivätyssä muistiossa hän esittää Kiviniemen kaivettavaksi uomaa, jonka pohja olisi 14,8 metriä leveä ja jonka syvyys laskettuna Vuoksen alimmasta vedenkorkeudesta olisi 3 metriä. Hankkeen onnistumiseksi myös Taipaleenjoessa tuli suorittaa roppaustöitä. Sternvall arvioi, että Kiviniemen avaamisen seurauksena Vuoksen vedenpinta putoaisi 4,5 metriä ja että syntyvästä väylästä tulisi vesiliikennekelpoinen.

Muistiossa esitettiin lisäksi, että kruunun tulisi lunastaa Aleksanteri Nevskin luostarin kalastusoikeudet. Konevitsan luostarilla olleet kalastusoikeudet oli jo aiemmin saatu lunastetuksi.

Sternvallin laatima kustannusarvio päättyi summaan, joka osoitti, ettei nyt pelattu nappikauppaa. Loppusumma vastasi nimittäin 1/5 kruunun vuotuisista tuloista. Ongelmana oli, että kaikki ammattimiehet olivat kiinni muissa töissä, lähinnä Saimaan kanavan rakentamisessa, joka oli juuri aloitettu. Merkittävänä kantona kaskessa oli edelleen Aleksanteri Nevskin luostari, jolla oli vaiku-

tusvaltaa Pietarin hovissa ja joka ei ollut halukas luopumaan kalastus-oikeuksistaan.

Itämainen sota, Krimin sota, tuli nyt hankkeen puuhamiesten avuksi. Se pakotti nimittäin ajattelemaan Suomen puolustusta. Kun Venäjän Itämeren laivasto oli osoittautunut englantilais-ranskalaista laivastoa heikommaksi, haluttiin sisävesiväylien kehittämiseen saada vauhtia. Näitä käyttäen ajateltiin voitavan helpottaa joukkojen kuljetuksia eri puolille Suomea.

Maaliskuun 24. päivänä 1856 Aleksanteri II esitti ohjelman, jossa kulkuväylien kehittämällä oli suuri osuus. Jo päivää aiemmin oli annettu määräys Kiviniemen puhkaisemisesta. Valtio otti vastatakseen työn johdosta ja työvälineistä, rakennusten ja myllyjen sijoista sekä Aleksanteri Nevskin luostarin kalastusoikeuksien lunastamisesta.

Hyödynsääjien oli tehtävä taksvärkkiä ja toimitettava tarvittava puutavara ja puuhiili. Ammattitaitoisen työvoiman ongelma ratkesi kuin itsestään, sillä samaan aikaan työnjohto, kalusto ja materiaalit vapautuivat Saimaan kanavan työmaalta ja ne siirrettiin Kiviniemeen. Hankkeen korkeimpana johtajana toimi everstilutnantti **A. Appelberg**.

Järjestelyissä oli nyt puhtia. Työt alkoivat jo viikon kuluttua päätöksestä. Maantiesilta Vuoksen ja sen itään työntyvän lahden, Kotilammen, väliltä poistettiin. Aiemmasta poiketen päätettiin, että kanavan leveys tulisi olemaan 89 metriä.

Suunnitelman perusajatuksena oli, että ensin kaivettaisiin pienehkö uoma, johon laskettaisiin vettä ja annettaisiin veden uurtua uoma syvemmäksi. Kiviniemessä aloitettiin maankaivuu sen kapeimmalta eli Kotilammen kohdalta. Samaan aikaan rakennettiin Vuoksen puolelle suojaapato, jonka turvin asennettiin

kaksi sulkuluukkuja ja niiden jatkeeksi koko uoman leveydeltä metrin vedenpinnan yläpuolelle ulottuva maapato. Tätä käytettiin myös työn aikana tienä. Kun kaivanto oli ulotettu vedenpinnan alapuolelle, luukut avattiin ja uomaan virtaava vesi vei mukanaan irtonaisen materian. Luukut suljettiin ja uomaan jääneet kivet poistettiin. Kivien poisto päästiin siis tekemään kuivassa olosuhteissa. Kun kivet oli saatu pois, luukut avattiin jälleen. Uoma syveni ja siihen avattiin lisähaaroja, jotka voitiin sulkea yksinkertaisilla suojaapadoilla. Näin saatiin syntymään uomaverkosto, jonka eräissä osissa virtasi vettä ja osa oli kivien poistoa varten kuivana.

Työn edistämiseksi tehtiin auralla uomien pohjiin vakoja ja vettä ohjattiin pieniä patoja ja kouruja käyttämällä haluttuihin kohteisiin. Myös Taipaleenjokea ruoppaamalla varauduttiin Kiviniemen kannaksen aukaisemisesta syntyvän hyökyaallon varalle. Jotta vesi ei tunkeutuisi Taipaleen kylään, kaivettiin kylän yläpuolelle puolen kilometrin mittainen uoma ja rakennettiin lähes sata metriä pitkä, kahden metrin korkuinen vitsaspato. Uhanalaiset talot siirrettiin pois.

Syyskuussa 1857 työt olivat edenneet loppuvaiheeseen. Kiviniemen kannasta puhkoivat nyt syvät kanjonit, joita reunustavat jyrkkäseinäiset maavallit. Luukut avattiin syyskuun 17. päivänä ja vesi syöksyi Kiviniemen kannaksen kimppuun.

Sanan Lennätin kuvailee tapahtumaa eloisesti lokakuun 3. päivän numerossaan: *”Suwantojuhla, sillä sen nimen 17. päivä syyskuuta kumminki ansaitsee, oli siis osaksi myös toisen voittojuhlan kaltainen. Kansakkaasti pukeutunut rahwas, noin 3 000 henkeä juhlallisissa waatteissa, antoi juhlallisuudelle erinomaisen tähän asti Suomessa tunnettoman muodon. ”Syyskuun 17 päivä*

valkeni kirkas ja kylmä, läpätunkeiwa tuuli teki herrasäätyisille elon ulkona vaikeaksi, mutta matkustawia tuli tulemistaan ja toiuoen suurta näytelmää nähdäksensä oliwat he kaikki kuitenkin hywillä mielin. Sangen kaunista oli katsella kun reisuwaiset Käkisalimesta tuliwat; heitä oli koko joukko herroja ja naisia, jotka kohta ruitujen autiolle hiekkapinnalle antoiwat kirjawan ja elävän näön. Wiipurista oli sitä vastaan sangen vähän rouwasihmistä tullut; suurin syy siihen oli matkan pituus ja ilman kolkkaus” Kello löi 12 ja sinä hetkenä oli sulku Kotilammen yläpuolella aukaistawa. Se aukeni ja wedet ryntäsivät kuoppiin ja juoksiwat koskina ojiin, wäki riensi katsomaan mitä vaahtoizat wirrat waikuttaa jaksoiwat. Toinen koski oli toistansa nopeampi lohkomaan kowaa sawimaata ja repimään ojien seinämiä, mutta jotaki hirmuisempaa ei vielä näkynyt.”

Jotaki hirmuisempaa” ei siis tapahtunutkaan. Juhlapukuiset katsojat olivat odottaneet saavansa nähdä, kuinka vesi valtavalla voimallaan siirtäisi hetkessä Kiviniemen kannaksen jäljellä olevat maat Suvantoon. Pettymys oli suuri, kun kivinen kannas pystyi vastustamaan veden voimaa, eikä odotettua näytelmää saatu nähdä. Iltaan mennessä suurin osa ”reisuwaisista” oli jo matkustanut koteihinsa.

Vesi teki kuitenkin tehtävänsä ja jo seuraavana päivänä oli Kiviniemen kannakseen syntynyt leveä aukko. Lopputulos oli tosin huonompi, kuin etukäteen oli ajateltu. Sensijaan, että olisi saatu aikaan kulkukelpoinen vesiväylä, saatiinkin syntymään uusi, kivinen koski.

Suvannossa vedenpinta nousi 1,5 metriä, mikä oli arvioitua vähemmän. Muutamassa päivässä tulva-aalto saavutti Taipaleen ja aallon

mukana ”huuhtoutui soraa, kiviä ja puita valtavalla pauhulla ja voimala Laatokkaan”.

Taipaleen kylä ei kuitenkaan kärsinyt vahinkoja. Kiviniemen kannakseen oli puhkaistu aukko, jonka leveys oli muodostunut suunniteltua suuremmaksi eli 118,5 metriksi. Vuoksen pinta aleni sen yläpuolella noin 4,5 metriä, mikä vastasi suunniteltua määrää. Kiviniemeen jäi putousta noin 3 metriä, joten ajateltua laivaväylää ei saatu syntymään. Pietarista tuli tosin kesällä 1859 pieni höyrylaiva, joka onnistui pääsemään Kiviniemen läpi aina Jääskeen asti. Yritys uudistettiin seuraavana vuonna, mutta se ei johtanut säännönmukaiseen laivaliikenteeseen. Vuoksen entisesä lasku-uomassa, Käkisalmen haarassa, vesi laski noin 1,5 metriä ja sen liikennekelpoisuus huononi tuntuvasti. Vanhasta uomastaan Vuoksi kuroutui irti Torhonjärven pohjoispäässä olevassa Tiurinkoskessa, jossa vesi virtaa entiseen suuntaan vain heikosti.

Räisälän mahtavin, lohirikkaudestaan kuuluisa Unnunkoski supistui mitättömäksi.

Vuoksen laskusta syntyneiden vesijätöjen määrästä ei ole tarkkoja tietoja käytettävissä. Eri lähteiden nojalla on kuitenkin pääteltävissä, että maata saatiin noin 20 000 ha. Kyseessä oli tässä mielessä maamme merkittävin vesistönlaskuhanke.

Laskusuunnitelma

Maamme itsenäistymisen jälkeen laadittiin 1920-luvulla Vuoksen tulvahalttojen pienentämiseksi suunnitelma, jonka tarkoituksena oli Kiviniemenkosken perkaaminen ja sen yläpuolisen jokiosan ruoppaaminen.

Ylin tulvavesi olisi suunnitelman mukaan saatu laskemaan 70 cm. 1930-luvulla esitettiin suunnitelman muuttamista niin, että Kiviniemenkosken perkauksen si-

jasta Kiviniemeen rakennettaisiin kokonaan uusi tulvakanava säätöluukkuineen. Tämän ratkaisuehdotuksen mukaan tulva saataisiin alenemaan 1,6 metriä.

Samassa yhteydessä tuotiin esiin mahdollisuus vesivoimalan rakentamiseen suunniteltuun tulvakanavaan. Lisäksi todettiin, että voimalan putouskorkeus lisääntyisi, jos Taipaleenjoessa olevaa Vaskelankoskea saataisiin perata. Näin siis

suunniteltiin. Syksyllä 1939 Vuoksen ranta-asukkaita eivät kuitenkaan uhanneet korkealle kohoavat tulvavedet. Tulva kyllä tuli, mutta nyt ei näillä seuduilla tulvinut vesi, vaan vieraat ihmiset. Sitä tulvaa ei voitu suomalaisin vesirakennustaidoin torjua. Sen torjumiseen tarvittiin paljon enemmän.

Pertti Vakkilainen

Metsäpirtti Seura järjestää Taipaleenjoelle juhlatmatkan ajalla 18.-21.05.2018

Taipaleenjoen syntymisestä tulee toukokuussa kuluneeksi 200 vuotta. Taipaleen ja Koselan miehet avasivat silloin pienen uoman Taipaleenharjun poikki hallitakseen Suvannon kevättulvia. Nyt tuolla paikalla virtaa Vuoksen vesistö Laatokkaan ja Nevan kautta Suomenlahteen. Juhlimme joen syntymistä ja sen merkitystä Metsäpirtissä, nykyisessä Zaporozhskojessa. Olemme sijoittaneet samaan hetkeen myös vuosittaisen pitäjäjuhlamme.

Metsäpirtti Seuran matka lähtee Helsingistä 18.5. aamulla, paluu 21.5. illalla Helsinkiin. Ensimmäinen päivä on menopäivä, matkareitti Helsingistä Vaalimaan kautta Sakkolaan. Majoittautuminen hotelli Losevskajassa. Lauantai 19.5. on juhlapäivä. Juhlapuheen pitää professori Matti Saarnisto. Hän on geologian emeritusprofessori ja Vuoksen vesistön maailmankuulu tutkija. Matkan hinta on vielä osittain avoin. Aikaisempien vuosien kokemusten perusteella hinta tulee olemaan runsaat 400 euroa sisältäen viisumit ja matkan puolihoidolla 2 hengen huoneissa ja juhlan osallistumismaksun.

Ilmoittautumiset mahdollisimman pikaisesti Pirkko Hyytiälle pirkko.hyytia@gmail.com tai puh. 050-5442854. Paikat täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä. Ilmoittautuneille lähetetään tarkemmat ohjeet. Sitova ilmoittautuminen tapahtuu maksamalla ennakkomaksu 150 euroa 28.2.2018 mennessä.

Huom! Moni on jo etukäteen ilmoittautunut matkalle Facebookin kautta. Varmistakaa kuitenkin ilmoittautumisenne sähköpostilla tai puhelimitse (Pirkko Hyytiä, 050-5442854).

Ilmoitamme tuonnempana tarkemmasta ohjelmasta kotisivustollamme (www.metsapirtti.net) ja etukäteisilmoittautuneille.

Metsäpirtti Seura ry

”Irja, muistatko kun lapsena...”

Irja Rastaa muistoi Raudusta ja evakkotaipaleelta

Irja Rastas (ent. **Hakola**, o.s. **Rastas**) syntyi Raudun Kaskaalassa vuonna 1927. Evakkomatka vei Raudusta Pieksämäen kautta Helsinkiin ja lopulta Espoon Tapiolaan, jossa hänellä oli pitkään oma kemikaliokauppa. Irja oli mukana perustamassa Helsingin Rautu-seuraa vuonna 1957, yhdessä isänsä **Nuuti Rastaa** ja veljensä, vuorineuvos **Kauko Rastaa** kanssa.

Karjalan murre katosi Irjan puheesta halvaantumisen seurauksena, mutta rakkaus ja kaipaus Karjalaan ei koskaan. Muisteloitaan hän kirjoitti 1980- ja 90-lukujen vaihteissa. Irja kuoli Espoossa vuonna 2003.

Onnellinen lapsuus

*”Olen heinäkuun lapsi
ja aamuaurinkoon syntynyt.
Ehkä siksi olen saanut
optimistisen mielenlaadun.”*

Äitini **Liina Rastas** (o.s. **Kuparinen**) syntyi Raudussa 1904. Hänen molemmat vanhempansa kuolivat noin neljänkymmenen vuoden iässä: **Liisa**-äiti lentävään keuhkotautiin ja **Juho**-isä halvaantumisen seurauksena. Keuhkotauti raivosi koko Suomessa niinä vuosina. Epäiltiin, että tauti olisi tullut Venäjältä, koska raja oli auki, ja venäläisten kanssa käytiin kauppaa.

Kun **Liisa** ja **Juho** kuolivat, oli äitini kolmentoista, veli **Ville** viisitoista ja sisko **Aina** yhdentoista. Ennen vanhaan oli laki sellainen, että jos lapsista tuli täysorpoja, otti kunta lapset pois kotoaan ja antoi eri taloihin kasvateiksi. Talo ja maat annettiin vuokralle. Niin olisi käynyt myös **Liinan** ja hänen sisarustensa, ellei **Juhon** sisko **Eva** olisi uhrannut omaa elämänsä orpojen hyväksi.

Koska **Eva**-täti otti vastuun veljensä lapsista, saivat he elää kotonaan.

Työtä riitti aamuvarhaisesta ilta-myöhään. **Ville** joutui ottamaan isännän vastuun, ja myös **Liina** oppi tekemään miesten töitä.

Liina ja Nuuti

Liinan ollessa kahdenkymmenen hänet vihittiin **Nuuti Rastaa** kanssa. **Liina** muutti Kaskaalan kylän Rastaalaan eli **Nuutilaan**. Talossa asuivat ennestään **Vanha Nuuti** eli **vanha-äijä**, hänen tyttärensä **Aune Tatti** miehineen ja lapsineen, **Nuutin** isä **Jaakko-äijä** sekä **Nuutin** kolme sisarta: **Liisa**, **Loviisa** ja **Elvi**. Olihan siellä vielä **Jaakko-äijän** veli **Aukustikin** perheineen.

Nuoripari joutui asumaan isossa tuvassa, koska kammarit olivat muiden käytössä. Äiti pani listat kattoon ja erotti verholla oman nurkan, jossa he saivat olla omissa oloissaan.

Kaikki olisi ehkä mennyt hyvin, mutta kun **vanha Nuuti** sai tietää, ettei **Liina** tuonutkaan rahaa tullessaan miniäksi taloon, kuten tapana oli, alkoi hän kantaa kaunaa tätä kohtaan. **Vanhan tavan** mukaan **Ville** oli perinyt talon ja maat, koska hän oli vanhin lapsista ja vielä poika. Tytöille annettiin myötäjäisiä naimisiin menoa varten, ja äitini oli sopinut veljensä kanssa, että hän saa rahaa ja tavaraa vähitellen, tarpeen mukaan. **Vanha-äijä** oli siinä uskossa, että koska **Nuuti** otti vaimon isosta talosta, olivat myötäjäiset sen mukaiset. Vasta kuolinvuoteellaan **vanha-äijä** pyysi äidiltä anteeksi käytöstään.

Veljeni **Kauko** syntyi Kaskaalan **Nuutilassa** vuonna 1925 ja minä kaksi vuotta myöhemmin. Vuonna 1928 **Rastaa** talo myytiin. Uudek-

si kodiksi ostettiin **Kannikansilta**-niminen tila, noin 30 kilometriä **kirkonkylästä** **Leininkylään** päin. **Ellisareni** syntyi siellä vuonna 1929.

Korkeat kynnykset

Äidin mielestä elämä isän kanssa ei lähtenyt sujumaan niin kuin olisi pitänyt, ja niin hän muutti meidän kolmen lapsen kanssa pois **Kannikansillan** talosta. **Nuuti** tuli kolmen päivän päästä perästä ja jäi. Isä kertoi aina, että vaikka hän oli suuren talon poika, sai hän vain puoli tiinua (noin kymmenen litraa) suolasilakkaa perintöä, ja senkin oli **vanha Nuuti** armosta antanut.

Talo, johon äidin kanssa muutimme, oli nimeltään **Kutsar-Matin** talo. Nimi johtui siitä, että talossa oli ennen asunut lakimääräinen mies ja renkejä ja muutama hevonen, aina valmiina antamaan kyytiä maksua vastaan, yöllä ja päivällä. Ruotsin vallan aikana määräsi lain kruununvouti ja **Venäjän** vallan aikana keisari, tsaari.

Talo oli hirsinen ja pitkänomainen, eteinen oli valtavan iso, ja seinät olivat täynnä suuria puukoukkuja. Niihin kuulemma pantiin valjaat kuivumaan. Kahta puolen eteistä, molempiin suuntiin, olivat tuvat ja kammarit. Toisessa päässä olivat asuneet isäntäväki, toisessa rengit ja piijat.

Talossa oli ollut myös matkustavaisille tilaa yösjaa varten ja ruokaa maksua vastaan. **Navetta** ja tallirakennukset olivat tilavat, piti hän talliin mahtua kymmenenkin hevosta yhtä aikaa. Kesellä rakennusta oli iso kujamaa eli katos, jossa olivat sateelta suojassa kärryt, rattaat, reet ja monet muut ajopelit.

Kutsar-Matin talon vieressä oli pieni järvi nimeltään **Tikatsun meri**.

Isän kertoman mukaan nimi tuli siitä, kun Venäjän vallan aikana venäläinen upseeri oli ratsun kanssa hukkunut järveen.

Kun me muutimme taloon, ei siellä enää ollut hevosia tai karjaa. Toisessa päässä taloa asui **Paukkusen Helmi Sirkka**-tyttärensä kanssa.

Voisi melkein sanoa, että lapsuuteni alkoi Kutsar-Matin talosta, sillä niistä ajoista lähtien muistan asioita. Muistan aina korkeat kynnykset eteisen ja tuvan välillä. Kynnys oli puoli metriä korkea, jotta talvela ei pakkanen pääsisi sisään. En päässyt ulos enkä sisään muuten kuin erinäisillä voimistelutempuilla.

Ja taas me muutettiin

Kutsar-Matin talosta muutimme muutaman vuoden kuluttua Maanselän kylään, **Rajalan Arvin** taloon. Arvin vaimo oli kuollut ja hän tarvitsi karjanhoitajaa. Talossa oli vihainen lehmä. Kauko, joka ei pelännyt mitään, meni aitaukseen ja kas vain: lehmä nosti Kaukon suurien sarviensa päälle ja mylvi. Isäntä ja äiti pääsivät apuun häthätää.

Äitini, joka oli kuulu siisteydestään, ei voinut sietää sitä, että talon isäntä tuli tallista ja navetasta kuraisin jaloin sisälle tupaan, vaikka juuri oli pesty lattiat ja lattioille pantu puhtaat valkoiset kesämatot. Totta kai siitä tuli sanasota, ja niin me taas muutimme.

Rajalan Arvi katosi sittemmin talvisodassa, joko joutui vangiksi tai kaatui, varmuudella ei tiedetä.

Jatkuu...

”Äitini, joka oli kuulu siisteydestään, ei voinut sietää sitä, että talon isäntä tuli tallista ja navetasta kuraisin jaloin sisälle tupaan”

Meidät lapset nostettiin pöydän päälle istumaan, äiti ja isä asettuivat pöydän kahta puolen. Irjalla ja Ellillä on jaloissaan isä-Nuutin tekemät huopikkaat.

Äidin muistoja

Aloin kunnolla lukea ja kirjoittaa puhtaaksi äitini muistelmia vasta hänen kuoltuaan vuonna 2003.

Yllätyin hänen kyvystään kuvata elämänmenoa Raudussa niin elävästi ensin lapsen näkökulmasta, sitten nuoren tytön näkökulmasta ja lopulta nuoren naisen silmin. Vaikeidenkin asioiden kohdalla tekstistä nousee esiin karjalaisille ominainen kyky nauraa ja itkeä yhtä aikaa!

Teimme sisareni **Kirsin** kanssa matkan Rautuun heinäkuussa 2007. Mukana oli myös tätimme **Seija**, joka syntyi evakossa Jokioisissa vuonna 1940. Löysimme paikat, joista Irja kirjoittaa: seuratalon, kirkon paikan sekä Nuuti-papan rakentaman talon paikan Tikatsulla – ainakin niin uskomme.

Ikimuistoinen oli jumalanpalvelus Raudun kirkon kohdalla olevassa kulttuuritalossa: saatoin sieluni silmin nähdä saman paikan juhannuksena vuonna 1943, jolloin Irja pääsi ripille kirkon raunioilla. Näin, miten Irja – pitkä, hoikka, vakavasilmäinen tyttö – seisoi siellä uudessa valkoisessa leningissä: oli kirkas au-

rinkoinen päivä ja hän oli takaisin rakastamassaan Karjalassa. Muutaman viikon kuluttua hän täyttäisi 16 vuotta. Uskon, että se oli äidin elämän onnellisimpia päiviä.

Marja Hakola

*Raudun seurantalolla 2007
Kirsi Scheurer ja
Marja Hakola.*

Rautuseuran vuosi 2018

Uusi vuosi alkoi, mutta vanhat kujeet jatkuvat

Tammikuun kolmannen päivän iltana kello 18 kaikui **Osmo Valkosen** sanoittama ja säveltämä Rautulaisten laulu Karjalatalon Sortavalasalissa Rautuseuran tarinaillan aluksi kuten aina ennenkin.

Vuoden ensimmäinen tarinailtaan oli tiensä löytänyt 23 seuralaista, joiden iloinen puheenporina täytti salin. Tarinaillan aluksi pidimme hiljaisen hetken **Heljä Pullin** muistoksi. Heljän evakkomatka oli päätynyt 21.12.2017.

Tämän jälkeen saatuaan äänensä kuuluville kertoi **Raili Lameranta** lähestyvän Nuutin päivän (13.2.) historiaa, joka juontaa juurensa aina 1100-luvun Tanskaan. Kellään muilla läsnäolijoista ei ollut omakohtaisia kokemuksia Nuuttipukki-perinteestä, paitsi minulla. Ollessani töissä päiväkodissa kävi Nuuttipukki joka vuosi hakemassa joulukuusen pois.

Kuulimme myös otteita **Toivo Pietiäisen** isän Toivolle 4.1.1950 armeijaan kirjoittamasta kirjeestä Toivon lesken **Barbron** lukemana. Kirjeessään isä kertoi Toivolle Raudun seurakunnan lopettamisesta.

Emäntien keittämät kahvit maisuivat seurustelun lomassa ja ilta päättyi jälleen perinteiseen tapaan Karjalaisten lauluun.

Tarinaillat jatkuvat entiseen tapaan Karjalatalon (Käpylänkuja 1, 00610 Helsinki) Sortavalasalissa joka kuun ensimmäisenä keskiviikkona klo 18-20.

Rautuseuralaisia retkeilemässä.

Rautuseuran hallitus 2018

Raili Lameranta
puheenjohtaja (2018)
Kaarina Raatikainen
varapuheenjohtaja (2018)
Outi Ahponen sihteeri (2016-18)
Irja Jantunen (2017-19)
Reino Pekkanen (2018-20)
Varpu-Leena Sumsa (2016-18)
Hannu Tuomimaa (2018-20)
Tyyne Viljakainen (2017-19)

Rautuseuran emännät 2018

Sirkka-Liisa Helenius
Aila Pekkanen
Ritva Rantala
Eila Savolainen

Rautuseura ry:n

tapahtumakalenteri 2018:

- helmikuun tarinailta 7.2. (Sotajan lapset/Osmo Tuokko)
- maaliskuun tarinailta 7.3. (Rautuseuran kevätkokous)
- huhtikuun tarinailta 4.4.
- toukokuun tarinailta 2.5.
- toukokuussa kevätretki
- syyskuun tarinailta 5.9.
- lokakuun tarinailta 3.10.
- marraskuun tarinailta 7.11. (Rautuseura ry:n syyskokous)
- joulukuun tarinailta 5.12. (puurojuhla)

Suunnitteilla on myös retki museoon ja/tai teatteriin myöhemmin sovittavana aikana. Toimintaehtotuksia ja ideoita retkikohteiksi voi antaa hallituksen jäsenille.

Jäsenmaksu 2018

Rautuseura ry:n jäsenmaksu on 10 euroa. Jäseneksi voi liittyä osoitteessa <http://www.rautu.fi/Seura/liity.htm> tai tarinailloissa.

Rautuseuralla myynnissä:

- Raudun historia (38 e)
- Rautu ja rautulaiset III (38 e)
- toim. Liisa Kiesiläinen: Ei missiä muual (5 e, rautuseuralaisille ilmainen)
- Kapteeni Metsola, rautulaisten ja sakkolalaisten päällikkönä (20 e)
- Kaino Tuokko: Rajalla rauhatonta (20 e)
- Pöytästandardi 25 e
- Raudun vaakuna 38 e
- Suvannon seutu 1917-1921 30 e, jäsenille 25 e

Tuotteita voit ostaa tarinailloissa tai tilata Raililta, jolloin hintaan lisätään postituskulut.

Tervetuloo mei kans haastelemaa!

Rautuseura ry:n hallituksen puolesta

Outi Ahponen

Yhteystietoja:

Puheenjohtaja Raili Lameranta,
Yläkiventie 6 B 24,
00920 Helsinki
puh. 050 364 4213, sähköposti:
raili.lameranta@pp.inet.fi

Varapuheenjohtaja
Kaarina Raatikainen,
Steniuksentie 10 A 2, 00320 Hki
puh. 040 737 7631, sähköposti:
kaarina.raatikainen@gmail.com

Sihteeri Outi Ahponen,
Ojalankatu 4, 05830 Hyvinkää
puh. 040 73 06 125, sähköposti:
outi.ahponen@gmail.com

Rautuseura ry:n sääntömääräinen kevätkokous

pidetään
ke 7.3.2018 klo 18
tarinaillan yhteydessä
Karjalatalon Sortavala-salissa
Käpylänkuja 1, Helsinki
Tervetuloa mukaan!
Hallitus

Vuoksen vesistön historia jääkauden jälkeen

Karjalan Liitto ja Metsäpirtti Seura järjestävät
Vuoksen vesistön historiaa käsittelevän seminaarin
Karjalatalon yläsalissa 24.03.2018 klo 14 alkaen.
Seminaarin taustalla on
Taipalejoen syntymän 200-vuotishistoria.

Vuoksen vesistön syntymästä ja sen eri vaiheista jääkauden
jälkeen luennoi professori Matti Saarnisto. Metsäpirttiläinen
valokuvaaja Filemon Kuoppa kuvasi aikoinaan laajasti
Taipaleenjokea ja Laatokkaa. Hänen tuotantoaan esittelee
Mauno Kuoppa valokuvanäyttelyn ja videon yhteydessä.

Vuoksen varrella sijaitsevien pitäjien edustajille
tarjotaan mahdollisuus esitellä vesistön merkitystä
oman seutunsa väestön kannalta.

Alustava ohjelma-aikataulu:

- 12-17 valokuvanäyttely avoinna
- 14.00 seminaarin avaus (yläsali)
- 14.10 Vuoksen vesistö jääkauden jälkeisenä aikana,
prof. Matti Saarnisto
- 15.10 näyttelyn esittely, Mauno Kuoppa (ala-aula)
  - 15.10 kahvi (ravintolan puolella)
  - 16.00 pitäjakohtaiset esittelyt (yläsali)
  - 17.00 seminaarin päättäminen

SUVANNON SEUTU 1917-1921

elämää ja ihmiskohtaloita

**Tilaa tietoa
Suomen
itsenäistymisen ajalta:
Tästä kertoo kirja
Suvannon seutu
1917-1921.**

**Lisätietoa
rautu.fi
-sivustolta**

Karjalan Kaartin rykmentin edeltäjät vapaussodassa, osa III

Taistelut Joutsenon rintamaosalla (15.3 - 21.4.1918)

3. Karjalan rykmentti (**K. Kuokkanen**, myöhemmin jääkärimajuri **A. Ståhlberg**, kaatui Joutsenon kirkolla 14.4, jonka jälkeen jääkärikapteeni **Unto Sarlin**), hoiti Joutsenon rintaman osan, muodostettiin maaliskuun puolivälissä, Lipiälän kylään (60 miestä) muiden ollessa Suokumaalla ja Kuurmanpohjassa (noin 1500 miestä).

Punaiset olivat miehittäneet Nevalan ja Ravattilan kylät. Maaliskuun 20. päivänä onnistuivat punaiset valtaamaan Jänhiälän eikä valkoisen osapuolen takaisin valtaus onnistunut. Valkoiset joutuivat perääntymään linjalle Tiurunniemi - Korvenkylä - Meltola. Valkoisten Jänhiälän takaisin valtaaminen epäonnistui, koska punaisilla oli hyvät asemat. Kun punaisten hyökkäys saatiin torjuttuksi, vedettiin yhtenäisen Saimaan rannalta Tiurunniemestä Korvenkylään ja sieltä Meltolaan. I pataljoona (**Raaticainen**) ja III pataljoona (**Sandström**) onnistuivat valtaamaan kovien taisteluiden jälkeen Ravattilan koulun ja punaiset perääntyivät kohti Konnunsuota. Päälystön käskystä joukot vetäytyivät Imatralle, koska vihollinen oli saartanut Korvenkylän. Vihollinen ei saanut vallattua Korvenkylää.

Taisteluissa oli tähän mennessä kuollut 22 ja haavoittunut 87 miestä valkoisten puolella, mm. pataljoonan päällikkö Paul Raaticainen ja kompanian päälliköt **Airaksinen** ja **Ekholm**. Punaisten tappiot 88 miestä.

Huhtikuun 5. päivänä poistuivat punaiset Jänhiälän kylästä. Jänhiälästä valkoiset etenivät Jout-

senoon päin ja valkoiset muodostivat ketjun pitkin Karsturananniemeä ja maantien poikki Pätilän kylään saakka. Punaisten asemat olivat Joutsenon kirkolla ja Honkalahdessa. Majuri Ståhlberg alkoi suunnitella Joutsenon kirkonkylän valtausta. Tehtävään hän määräsi I, II, III pataljoonan.

Ravattilan taisteluissa Karsturanassa kaatui rykmentin komentaja jääkärimajuri Ståhlberg konekiväärin suihkuun. Hän oli erittäin suosittu rykmentin keskuudessa. Tilalle määrättiin jääkärikapteeni Sarlin.

Imatran rintamalla punaiset suorittivat vielä hyökkäyksiä, mutta valkoisten rintama piti. Huhtikuun puolivälissä punaiset alkoivat vetäytyä Ravattilan ja Nevalan välisen maaston. Monet merkit viittasivat siihen, että punaiset alkoivat perääntyä valkoisten tehokasta ylivoimaa.

Taistelut Raudun - Valkjärven rintamalla (21.2. - 5.4.1918)

Maaliskuun 14. päivänä 1918 määrättiin Kiviniemeen 1. Karjalan rykmentti (ratsumestari **G. Elfengren**), johon perustettiin esikunta (alue sijaitsi Heinjoelta Laatokkaan).

Ylivoimaisen vihollisen painostuksen johdosta oli Raudun asema jätettävä vihollisen miehittämäksi. Punaiset ja venäläiset olivat edenneet kohti Rautua ja aikoivat edelleen valtaamaan Kiviniemeä. Taistelu Raudusta alkoi 21.2.1918 ja punaisen rintaman päällikön **H. Kaljusen** mukaan suuntana oli Vuoksi. Valkoiset joutuivat vetäytymään Raudun kirkonkylän ja ratapihan lähistölle. Komissari **J. Palmun** ja **M.V. Prigorovskin** tarkoituksena oli odottaa apuvoimia, mutta **Sihvo**

sai valkoisten puolustukseen lisää 500 sotilasta. Helmikuun lopun ja maaliskuun alun aikana punaiset yrittivät useita kertoja murtaa valkoisten rintamat, mutta se ei johtanut linjojen murtumiseen. Valkoisten vastahyökkäys alkoi 15.3., jolloin 1. Karjalan rykmenttijoukot tuhosivat Venäjän puolella olleet rautatiesillat estäen näin apuvoimien saapumisen punaisten avuksi.

Lähes kaksi päivää kestäneiden erittäin kovien taisteluiden jälkeen asema oli edelleen punaisilla ja venäläisillä. Valkoiset saivat saarrettua punaiset, siellä oli 800 punaista ja 1200 venäläistä. Jääkärikapteeni **L. Oeschin** komentama VIII pataljoona saapui valkoisten avuksi huhtikuun alussa, ja varhain aamulla 4.4. valkoiset aloittivat ratkaisevan hyökkäyksen.

Valkoisten ensimmäinen hyökkäys epäonnistui, koska punaisilla olivat hyvät varustukset. Tappiot olivat suuret molemmin puolin. Seuraavana aamuna punaiset tilanteen huonontuessa yrittivät ulos murtautumista. Voimat keskitettiin lounaiskulmaan ja murtautumista kohti Venäjää jatkettiin.

Maanselässä oli VIII pataljoonan Raasuliin johtavan maantien länsipuolelle (Kuoleman laakso). Pian alkoi konekivääri ampua peräytyviä punaisia, jotka joutuvat pakokauhun valtaan. Näin estettiin suurinta osaa punaisia pakenemaan Venäjälle. Kokonaistappiot olivat molemmin puolin erittäin suuret, venäläisiä ja punaisia kaatui ainakin 400 henkilöä ja vankeja saatiin lähes 700. Valkoisten tappiot olivat erittäin suuret 600 miestä kuolleina ja haavoittuneena. Jääkäripataljoona VIII kärsi erittäin paljon, jonka vah-

vuudesta poistui 104 kaatuneina ja 156 haavoittuneena. Muut menettivät 120 kaatunutta ja 265 haavoitunutta.

Tärkeintä oli, itäisellä Kannaksella ollut venäläisten ja punaisten voimaryhmittymä oli tuhottu ja selusta turvattu Viipurin valtausoperaatiota varten.

Taistelu Viipurista ja eteneminen rajalle Kuokkalaan

Kun **Mannerheim** oli neuvotellut itäisen armeijan ylipäällikkö kenraalimajuri **Vilkmanin**, eversti **Ausfeldin** ja eversti Sihvon kanssa, jaettiin armeijan joukot eriryhmiin seuraavasti:

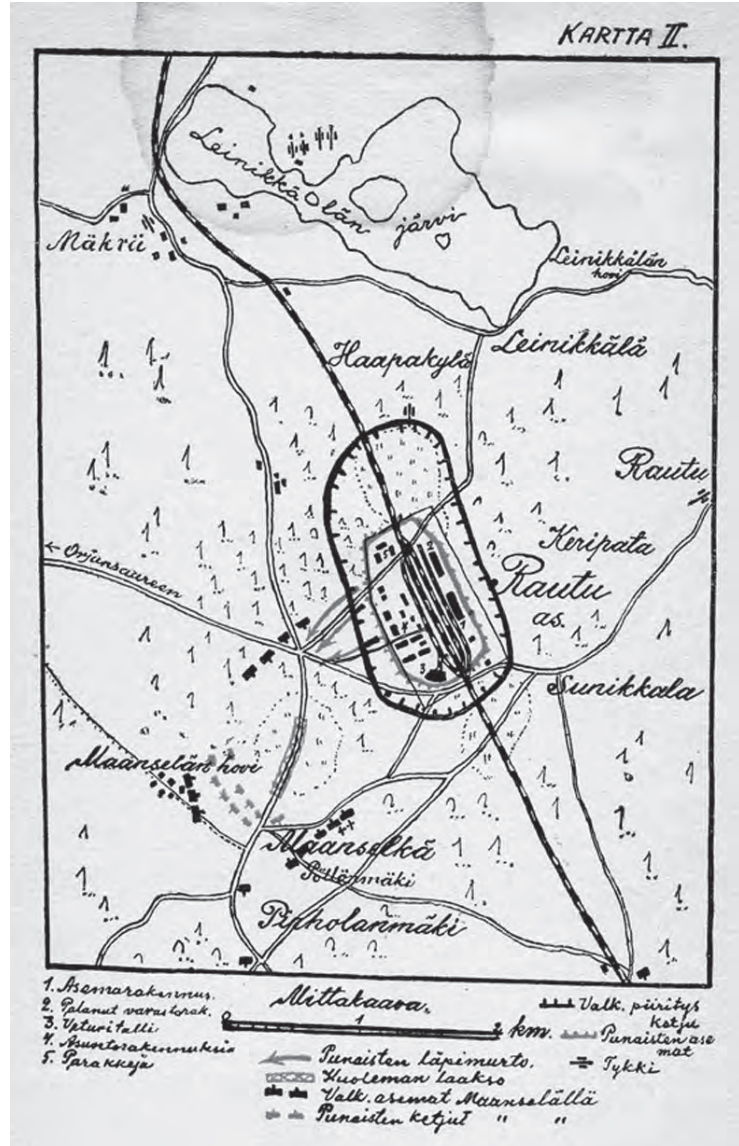
Eversti Sihvo sai Saimaan ja Myllyjärven välillä olleet karjalaiset joukot. Kenraalimajuri Wilkmanille, jonka alue oli Heinjoki, annettiin Myllyjärven ja Äyräpäänjärven välillä olleet joukot. Eversti Ausfeldin joukot sijoituivat itäiselle kannakselle.

Itäisen armeijan (kenraalimajuri **Toll**) oli katkaistava Laatokan lounaispuolella yhteys Suomen ja Venäjän välillä sekä valloitettava Viipuri, siksi:

I. Everstiluutnantti Sihvon ryhmä oikean sivustan tulee tunkeutua Joutsenoa kohti, ja myöhemmin annettavan käskyn mukaan tunkeutua Kämäränjärven - Kilpeenjoen suuntaan, Viipuria kohti pitäen yhteyttä Wilkmanin ryhmän kanssa. Rajana Sihvon ja Wilkmanin ryhmän välillä on Korpilahti - Myllyjärven eteläinen pää - Rapukoski.

II. Kenraalimajuri Wilkmanin yhteistyössä Sihvon ryhmän kanssa on myöhemmin annettavan käskyn mukaan Talin kautta edeten katkaista yhteys Viipurin koillis- ja pohjoispuolella ja edetä kohti Viipuria. Katkaista Viipurin ja Raivolän välinen rautatie.

III. Eversti Ausfeldin on turvattava Itäarmeijan vasen sivusta siihen asti, missä Vuoksi laskee

Laatokkaan. Ehkäistä kaikki vihollisen yritykset avustuksen tulemisesta päin Viipuria. On pidttävä yhteys Wilkmanin ryhmän kanssa.

Eversti Ausfeldin ryhmän hyökkäys

Koska oli tärkeää varmistaa itä, eversti Ausfeld aloitti etenemisen 20.4.1918. Tällöin itäsivustaa varmistaa Raasulin seuduilla VIII pataljoona (**Oesch**).

Venäläisillä oli Raasulin ja Sirkiän saarten vastapäätä noin 2000 miestä ja Lempaalassa 3000 miestä. Huhtikuun 19. päivänä saatiin Tarpila vallattua. Taistelu oli raskas ja tappiot olivat suuret.

Huhtikuun 21. päivänä saatiin Kivennapa vallattua. Tämän jäl-

keen päätettiin katkaista Viipuri - Pietarin rata. Huhtikuun 23. päivänä jatkui eteneminen, jonka jälkeen raskaimmat taistelut tapahtuivat Raivolassa.

Taistelu Raivolasta (aseman seutu) oli raivoisa johtuen punaisten vastarinnasta. Taistelu kesti 12 tuntia, jonka jälkeen jäljelle jääneet punaiset alkoivat perääntyä kohti Venäjää.

Huhtikuun 24. päivänä miehitetiin Uusikirkko ja Terijoki. Ausfeldin ryhmä oli suorittanut saadun tehtävän annetun käskyn mukaan. Viipuri - Pietari rataosuus oli miehitetty aina rajalle asti.

Jatkuu..

Pekka Hovilainen

Lotta Svärd -järjestön jäsenistä henkilögalleria internettiin

Lottagalleria on ennen näkemättömän laaja koskaan lakkautetun Lotta Svärd -järjestön jäsenistä koottu henkilögalleria. Lottagalleria esittelee aktiivisia omalla työllään suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen vaikuttaneita naisia. Näiden elämäntarinoiden kautta piirtyy kuva Lotta Svärd -järjestön monipuolisesta toiminnasta ja sen merkityksestä yksilölle sekä yhteiskunnalle.

Lotta Svärd -järjestö lakkautettiin syksyllä 1944, jolloin järjestössä oli jäseniä reilusti yli 200 000. Lottiin ja Pikkulottiin liittyvää tietoa katosi tai hävitettiin lakkautuksen yhteydessä. Lottamuseon halusi koota yhteen lakkautetun Lotta Svärd -järjestön jäsenten tarinoita ja käynnisti reilu vuosi sitten tiedonkeruun Lottagalleriaa varten. Lottien ja Pikkulottien tarinoita lähdettiin et-

simään suuren yleisön keskuudesta. Tiedonkeruu onnistui erinomaisesti, sillä Lottamuseo sai runsaasti henkilötarinoita. Tällä hetkellä Lottagalleriassa on lähes viidensadan Lottana ja Pikkulottana toimineen naisen tarinat. Joukossa on runsaasti ennen julkaisemattomia elämäntarinoita ja koskettavia kertomuksia.

Lottamuseo kiittää kaikkia hankkeeseen osallistuneita, jotka ovat toimittaneet aineistoa Lottagalleriaan. Lottagalleriaa päivitetään koko ajan ja edelleen kuka tahansa voi tehdä henkilöesittelyn tuntemastaan Lotasta tai Pikkulotasta ja toimittaa aineiston Lottamuseolle Lottagalleriaa varten: lottasvard.fi/kerro-oman-lottasi-tarina

Lisätietoja:

Opetuksen ja kehittämisen asiantuntija

Susanna Koski

susanna.koski@lottamuseo.fi

p. 050 310 0750

Lottamuseo, Rantatie 39 Tuusula

Lottamuseo on museoammatillisesti hoidettu erikoismuseo, joka tallentaa lottien historiaa ja tutkii naisten vapaaehtoista työtä osana maamme historiaa.

Museota ylläpitää Lotta Svärd Säätiö.

Lottamuseo avattiin yleisölle vuonna 1996.

Museo p. 09 274 1077

sähköposti: info@lottamuseo.fi

www.lottamuseo.fi

Osallistu Rautulaisten lehden tekoon!

Hyvä Rautulaisten lehden lukija! Osallistu sinäkin yhteisen pitäjälehtemme tekoon: laita tarinoita, muistikuvia, nykysuulomuksia, tunnelmia, näkökulmia, ajatuksia karjalaisuudesta ja valokuvia lehdessä julkaistavaksi.

Rautuhuppareita nyt myynnissä aina kokoon XXXL-asti: tilaukset Markku tai Pekka

Surunviestit

Sievi Kanerva o.s. **Kiuru**, s. 15.9.1919 Rautu, k. 26.10.2016 Leivonmäki.

Synnyit Raudussa Sirkiänsaaren kylässä, Venäjän rajan pinnassa, **Adam Kiurun** ja **Maria** o.s. **Pusan** perheeseen neljäntenä lapsena. Elite normaalia elämää maata viljellen ja karjaa hoitaen aina vuoteen 1939 saakka. Ennen talvisodan alkamista toimit lottatöissä Huhdin kylässä ja talvisodan aikana Pieksämäellä lentokentällä. Välirauhan ajan olit töissä Vehkalahdella lottakanttiinissa ja jatkosodan ajan 1941-1944 Äänislinnassa lottatyössä. Siviiliin sinut kotiutettiin 1944, sotilasarvo lotta. Rintamapalvelutunnuksen sait 1973.

Tapasit tulevan puolisososi **Uljas Kanervan** Leivonmäellä ja häitä vietitte 11.11.1945 Pahkalassa. Saitte kaksi poikaa, **Ilkka** s. 1946 ja **Ilpo** s. 1949. Asuitte Leivonmäen keskustassa, **Uljas** oli taksiryttijä, ja sinä hoidit perheen lisäksi myös tilan karjan. Perheeseen kuului myös anoppisi **Aina** o.s. **Pahkala**, josta huolehdit hänen kuolemaansa saakka.

Elit itseäsi säästämättä pyyteetöntä elämää, jossa perhe oli etusijalla. Sait elää pitkän elämän, 97 vuotta, josta ajasta viimeistä vuotta lukuunottamatta kotona kotiaskareet hoitaen. Lapsenlapsia saitte kolme tyttöä ja lapsenlapsenlapsiakin kaksi. Haudanlepoon sinut siunattiin 12.11.2016 läheisten läsnäollessa.

Lämmöllä muistaen veljesi Sulon tytär

Seija

Kuvassa sisarukset Sievi ja Sulo syyskuussa 2014, yhteisikä kuvaushetkellä 195 vuotta

Surunviestit

Kalevi Ihalainen, s. 28.2.1930 Rautu, k. 21.6.2017 Helsinki.

Tilaa RAUTULAISTEN LEHTI!

Oma pitäjälehti on myös hyvä lahjavinkki sukulaisille ja ystäville!

Muista myös
internetsivut
www.rautu.fi

Kannessa olevan Raudun vaakunan selitys:

Kannakselaispitäjä Raudun vaakuna on merkitty Suomen Heraldisen Seuran rekisteriin numerolla 275.

Heraldinen vaakunaselitys:

Hopeakilpi, jonka alakentän muodostaa punainen liekistö ja kultainen kolmoisvuori.

Asiaperustelut: Raudun kumpuisia - muistoissa kullanhohtoisia, kypsän viljan maita, joita tulenlieskat rasittivat esitetään Raudun vaakunassa Etelä-Karjalan historiallisin värein, hopea, punainen ja kulta.

Itella Green

Rautulaisten lehti

Tilaukset, talous- ja kirjanpitoasiat:

Veijo Moilanen
Koulutilantie 14 D, 50670 Otava
puh. 040 848 2759
e-mail: lehtitilaus@rautu.fi

Toimittaja: Marjo Ristilä-Toikka
Korpimetsontie 16, 37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622, e-mail marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi
tai rautulaistenlehti@rautu.fi

Vastaava toimittaja: Markku Paksu,
Ihastjärventie 29, 50970 Mikkeli
puh. 044 925 9765

Julkaisutoimikunta:

Markku Paksu, Pekka Intke, Heikki Malkamäki, Seija Rätty,
Markku Vauhkonen, Päivi Väisänen ja Marjo Ristilä-Toikka.

Markkinointi:

Markku Paksu, Ihastjärventie 29, 50970 Mikkeli
puh. 044 925 9765

Ilmoitushinnat: 1/1 s. 222 eur, 1/2 s. 120 eur,
1/4 s. 62 eur, 1/8 s. 37 eur.

Lehden tili:

FI68 5271 0440 1699 78

Painopaikka:

Kopiopiste, Maaherrankatu 30, 50100 MIKKELI
puh./fax (015) 213 011, e-mail: tulostus@kopiopiste.net

AINEISTON VIIMEINEN JÄTTÖPÄIVÄ:

30.1. 31.3. 29.5. 31.7. 30.9. 30.11.

Kestotilaus 30 eur / vuosikerta
Irtonumero 5,0 eur + toimituskulut

YHTEYSTIETOJA

Rautulaisten pitäjöseura ry. Mikkeli

Tilinumero: FI86 5271 0440 2600 58

Puheenjohtaja: Markku Paksu, Ihastjärventie 29,
50970 Mikkeli, puh. 044 925 9765

Rautuseura ry. Helsinki

Puheenjohtaja: Raili Lameranta,
Yläkiventie 6 B 24, 00920 Helsinki, puh 050 364 4213
raili.lameranta@pp.inet.fi

Rauta-Säätiö Mikkeli

Puheenjohtaja: Ilkka Pietiäinen,
Sairilantie 46, 50180 Mikkeli, puh. 0400 250 289,
ilkka.pietiainen@surffi.fi

KOULUPIIRIEN YHDYSHENKILÖT:

ASEMAN KOULUPIIRI

Aimo Tiainen, Talvitie 7, 90530 Oulu, puh. (08) 348 940

KIRKONKYLÄN KOULUPIIRI

Eelin Damski, Riihikuja 3 A 8, 79600 Joroinen, puh. (017) 572 418

MÄKRÄN KOULUPIIRI

Sirpa Tereska, Pallonkatu 16-18 C 15, 53900 Lappeenranta,
puh. 040 7343 087
Tuija Alatalo, Saturannantie 1 D 18, 70260 Kuopio, puh. 0500 345974
Päivi Laamanen, Reslakuja 3, 76120 Pieksämäki, puh. 040 500 5648

ORJANSAAREN KOULUPIIRI

Riitta Korpiluoma, Koppelonkatu 18, 50190 Mikkeli, puh. 040 8316982.
Päivi Väisänen, Lähemäenkatu 16, 50100 Mikkeli, puh. 050 5242280
Pirkko Pätynen, Korpikuja 9, 76100 Pieksämäki, puh. 0400 214415
Jorma Partanen, Haukivuori, puh. 0400 983839

PALKEALAN KOULUPIIRI

Arvi Purjema, Kirkonkyläntie 129, 47710 Jaala, puh. 050 3552427
Kalevi Laitsaari, Hallituskatu 1A 15, 50100 Mikkeli, puh. (015) 365 166

RAASULIN KOULUPIIRI

Irma Salmikoski, Vesivallinaukio 1 as 55, 48600 Kotka
puh. 040 756 5996

RAUDUNKYLÄN KOULUPIIRI

Jaana Matikainen, Rantaraitti 13, 50100 Mikkeli, puh. (015) 177 144
Sirpa Koskela, Juustilankatu 5 A 6, 15200 Lahti, puh. 0440 310 136.

SUVENMÄEN KOULUPIIRI

Armas Komi, Kisakuja 7, 79600 Joroinen, puh. (017) 572 446
Reijo Onikki, Särkijärventie 35, 78880 Kuvansi,
puh. 0400 335033, reijo.onikki@finnraj.fi

SIRKIÄNSAARI-HUHTI-KORLEE KYLÄTMK

Rauni Karjalainen, Kosonniementie 31 B, 52300 Ristiina
puh. 0400 715 200, s-posti rauski38@gmail.com
Ilmi Pesonen, Porslahdentie 10 A 13, 00960 Helsinki
puh. 040 730 6166, s-posti ilmi.pesonen@gmail.com
Seija Rätty, Liunantie 17, 79600 Joroinen
puh. 040 577 2728, s-posti seija.raty@pp.inet.fi

VAKKILAN KYLÄTOIMIKUNTA

pj. **Pekka Intke**, Huvilakatu 8 as 4, 50100 Mikkeli
puh. 045 263 0365, s-posti: pintke@suomi24.fi
siht. **Outi Ahponen**, Ojalankatu 4, 05830 Hyvinkää,
puh. 040 730 6125, s-posti: outi.ahponen@gmail.com

VEHMAIS-HAUKKALAN KYLÄTOIMIKUNTA

Heli-Päivi Nypelö, Korpikoskentie 27, 50670 Otava,
puh. 044 977 2017, s-posti heli-paivi.nypelo@outlook.com
Pirjo Strandén, Latupirtintie 1, 50670 Otava,
puh. 044 566 9080, s-posti stranden.pirjo@gmail.com